D2.1

ڕاپۆرت ل سەر هەلسەنگاندنا پرۆگرامێن خواندنێ یێن میراتێ کەلتۆری و کێمینەیان ل هەرێما کوردستانێ و یەمەنێ

TRANSITION

PRESERVING THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF MINORITY COMMUNITIES

Co-funded by the European Union

TRANSITION Project n. 101178520

(coordinator)

(associated partners)

پێزانینێن بەلگەنامەیی

ڕێککەفتنا بەخشینێ#:	101178520
ناڤونیشانێ پرۆژەی:	پاراستنا میراتێ کەلتۆرێ بەرهەست و نەبەرهەست یێ جڤاکێن کێمینەیان ل هەرێما کوردستانا عیراقێ و ل یەمەنێ
کورتکریا پرۆژەی	TRANSITION
ڕۆژا دەستپێکرنا پرۆژەیی:	01/02/2025
پاکێجا کاری یا پەیوەندیدار:	پاکێجا کاری یا دووێ: WP2 هەلسەنگاندنا پرۆگرامێن خواندنێ یێن میراتێ کەلتۆری و خواندن ل سەر کێمینەیان ل هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ.
ئەرکێ(ێن)پەیوەندیدار:	ئەرکێ ٢ .١ ڕاپۆرت ل سەر هەلسەنگاندنا پرۆگرامێن خواندنێ یێن نوکە یێن د بیاڤێ میراتێ کەلتۆری و کێمینەیان دا ل هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ
ڕێکخراواسەرپەرشتیار:	ناڤێ‌هەڤکاری/هژماراهەڤکاری
نڤیسەر:	د.مصلح ئیروانی: زانکۆیا سۆران، د.بۆتان تەوفیق مەغدید: زنکۆیا سۆران، سیلڤیا مارکیۆنی: UNIMED ، کاترینا گراڤینا: UNIMED .
پشکدار	
بارودۆخ	دوماهیک
ڕۆژا پێشێشکرنێ:	30/07/2025
ڤێرژن	ڤێرژنێ ئێکێ: ل ١٧ی تەمموزێ هاتە بەلاڤکرن و تێبینی و سەرنج ژ لایێ هەڤکاران ڤە د ناڤبەرا ٣ی و ١٨ی تەمموزێ دا هاتنە وەرگرتن. ڤێرژنێ دووێ: ژ لایێ سەرپەرشتیارێن پاکێجا کاری یا دووێ ڤە د ناڤبەرا ١٩ی و ٣٠ی تەمموزێ دا هاتە ئێکخستن.
ئاستێ بەلاڤکرنێ:	گشتی

١-دەروازە...٥
١.١دیتنەکا گشتی و بنەمایێ پرۆژەیی..٦
٢.١پاشخانە و ئارمانجێن پاکێجا کاری یا دوویێ:WP2 ....٧
٣.١ڕێباز و دیزاینا ڤەکۆلینێ یا پاکێجا کاری یا دوویێ WP2 ....٧
٢. شرۆڤەکرنا داتایێن ڕاپرسییێ..١٠
١.٢زانیارییێن گشتی و دامەزراوەیی دەربارەی شەش زانکۆیێن دامەزراوەیێن خواندنا بلند ل هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ.. ١٠
٢.٢پێدڤی، ڤالاهی و پێشینەیێن بەرنامەیێن میراتێ کەلتوری.. ١٢
٣.هەلسەنگاندنا برگەیێن بەرنامەیان.. ١٦
١.٣زانکۆیێن کوردی...١٧
١.١.٣بەرچاڤکرنا نەهەڤسەنگ ل سەر میراتێ بەرهەست دژی نەبەرهەستی.........................١٧
٢.١.٣پاراستن و بەشدارییا گشتی یا لاواز...١٧
٣.١.٣نەبوونا ڕێکخستنەکا میراتێ کێمینەیان..١٨
٢.٣هەلسەنگاندنا زانکۆیێن یەمەنی...١٨
٣.٣ڕێبازێن فێرکرنێ و ڕێک..١٩
٣. ٤ ستاندەردێن ناڤدەولەتی و هەڤکاری..٢٠
٣. ٥ قوتابی..٢٠
٣. ٦ ستراتیژییەتێن پاشەرۆژێ..٢١
١.٥شرۆڤەکرنا داتایان...٢٣
٢.٥بەرچاڤوەرگرتنا ڕەوشتی...٢٣
٣.٥شرۆڤەکرنا بابەتی...٢٣
١.٣.٥هەڤسەنگییا بەرنامەی: میراتێ بەرهەست دژی نەبەرهەستی...................................٢٣
٢.٣.٥نوینەراتییا میراتێ کەلتوری و کەلتورێن کێمینەیان..٢٤
٥. ٣. ٣پاراستنا میراتێ و بەشدارییا گشتی..٢٥
٥. ٣. ٤میرات وەکو ئامرازەک بۆ هەماهەنگییا جڤاکی..٢٦
٥. ٣. ٥میرات وەکو ناسنامەیا نەتەوەیی و بهێزکرنا ناسنامەیا جڤاکی (ب تنێ زانکۆیێن یەمەنی) ٢٦
٥. ٣. ٦گرنگیپێدانا لایەنێ تیۆری ل گەل ڕاهێنانا پراکتیکی یا سنووردار (ب تنێ زانکۆیێن یەمەنی)٢٦
٥. ٤کوردستان بەرانبەر یەمەنێ: بەراوردییێن سەرەکی..٢٧
٥. ٤. ١نەهەڤسەنگییا بەرنامەیی..٢٧
٥.٤. ٢دوێرئێخستنا کێمینەیان..٢٧
٥. ٤. ٣ڤالاهییێن پراکتیکی...٢٨
٥. ٤. ٤هەماهەنگییا جڤاکی...٢٨
٥.٤.٥ئاستەنگێن دامەزراوەیی... ٢٨
٥.٥تێگەهشتنێن سەرەکی یێن شرۆڤەکرنا دانوستاندنێن گرۆپێن بەرچاڤ....................................... ٢٨
٦.ڕاسپاردە بۆ نویکرن و پێداچوونا ١٢ بەرنامەیێن میراتێ کەلتوری یێن هەلبژارتی یێن بەردەست ٣٠
٦. ١ تێکەلکرنا میراتێ کەلتوریێ نەبەرهەست (ICH) یێ گرۆپێن کێمینەیان د بەرنامەیێن زانکۆیاندا ٣٠
٦. ٢بهێزکرنا شیانان بۆ بەلگەکرن و پاراستنا میراتێ کەلتوری..٣٠

٦. ٣ جێگیرکرنا میراتێ کەلتۆری د سیاسەتێن گەشەپێدانا بەردەوام و گەشتیارییێدا................٣١
٦. ٤پێشڤەبرنا پراکتیکێن میراتی یێن تێکەلکەرێ ڕەگەزی...٣١
٦. ٥لیستا بابەتێن هەلبژارتی ژ لایێ هەر ئێک ژ ٦ دامەزراوەیێن خواندنا بلند یێن هەڤکار ژ هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ بۆ نویکرن د پاکێجا کاری یا سییێ :WP3 دا........................
٣١ ....

٧.پێنگاڤا پێشڤە: شرۆڤەکرنا پێدڤییێن ڕاهێنانێ بۆ چالاکییێن ڕاهێنانێ یێن پاکێجا کاری یا چارێ WP4
٧. ١پێدڤییێن ڕاهێنانێ بۆ پەروەردەیا میراتێ کەلتۆری یا تێکەلکەر و هەڤگر.............................. ٣٤
٧. ١. ١مۆدیلا گشتی: بنگەهـ و چارچۆڤەیێرێبازناسییێ.. ٣٤
٧. ١. ٢مۆدیلێن بسپۆری: میراتێ کەلتۆری یێ جڤاکێن کێمینەیان... ٣٤
٧. ١. ٣نویژەنییا(داهێنانا) پێداگۆجی و ڕێبازێن فێرکرنێ یێن تێکەلکەر و هەڤگر...................... ٣٥
١.٧ . ٤پێدڤییێن پێکهاتە و سیستەماتیکی... ٣٥

TRANSITION
PRESERVING THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF MINORITY COMMUNITIES

پشکا ئێکێ ١

دەروازە

١ دیتنەکا گشتی و بنەمایێ پرۆژەیی

پرۆژەیێ TRANSITION پاراستنا میراتێ کەلتۆرییێ بەرهەست و نەبەرهەستێ جڤاکێن کێمینە ل هەرێما کوردستانا عیراقێ و ل یەمەنێ» ل سەر دوو بنەمایان ئاڤابوویە:

١.یا ئێکێ پەیوەندیدارە ژ رۆلێ سەرەکییێ پەروەردەیێ د جڤاکیدا بۆ جێبەجێکرنا مافێن مرۆڤی، ئاشتی، و هەڤوەلاتیبوونا بەرپرسیار ژ ئاستێ ناڤخوەیی هەتا ئاستێجیهانی.

٢.یا دوویێ پەیوەندیدارە ژ بەرپرسیارییا جڤاکی یا زانکۆیان د گەهشتن و بلندکرنا ئاستێ هشیارییێ دەربارەی پاراستنا میراتێ کەلتۆری و، ب تایبەتی، پاراستنا میراتێ کەلتۆرییێ کێمینەیان.

هەرێما کوردستانا عیراقێ (KRI) و یەمەن ئەو وەلاتن کو ل دویڤ دیرۆکا ئەوان، زیانەکا مەزن یا میراتێ کەلتۆری دیتینە ژبەر قەیرانێن سیاسی یێن شەڕ و ئالۆزییان ئافراندین و ژبەر ئەوێ چەندێ پێدڤی ب پێشڤەبرنا ستراتیژییێن ناکۆکی و پشتی-ناکۆکی بۆ ڕەفتارکرنا ل گەل میراتێ کەلتۆری هەیە. ئەڤ چەندە بۆ میراتێ کێمینەیان ڕاستترە کو د دەڤەرێن ناکۆکیاندا یا هەرە د مەترسییێدایە. چالاکییێن پێشنیازکری ئارمانجدارن بۆ ڕاهێنانا مامۆستایێن زانکۆیێ و نویکرنا بەرنامەیێن هەیی یێن دشێن وە بکەن قوتابی و ڤەکۆلەر ب شێوەیەکێ کاریگەرتر ڕەفتارێلگەل ئەڤان بابەتان بکەن. زێدەباری ئەڤێ چەندێ، TRANSITIONئارمانجدارە بۆ ئاڤاکرنا هشیارییێ د جڤاکێن سیڤیل یێن وەلاتێن هەڤکاردا ل گەل بریارڕدەران بۆ ئافراندنا هەماهەنگییەکا ئەرێنی د ناڤبەرا ئەکادیمییان و جڤاکیدا.

ئارمانجا گشتی ژی بەشداریکرنە د پێشڤەبرنا ژینگەهەکا فێرکرنێ یا تایبەت و نویژەنکەردا کو مفای دگەهینیتە میراتێ کەلتۆرییێ بەرهەست و نەبەرهەستێ کێمینەیان ب ڕێکا تێکەلکرنا ڕێبازەکا فرە-بواری بۆ بلندکرنا ئاستێ هشیارییێ دەربارەی گرنگییا پاراستنا میراتێ کەلتۆری ل هەردوو وەلاتێن هەڤکار، هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەن، ب ڕێکا هەڤکارییێ د ناڤبەرا دامەزراوەیێن خواندنا بلند(HEIs) ، کۆمەلگەهێن زانستی، و لایەنێن دی یێن بەرژەوەندمەند و کاربدەست و بریارڕدەر و کۆمەلگەهێن ناڤخوەییدا.

TRANSITION دخوازیت میراتێ کەلتۆری ل هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ ب ڕێکا بلندکرنا ئاستێ هشیارییێ دەربارەی جوداهییا کێمینەیان بپارێزیت. ب ڕێکا نویکرنا بەرنامەیان و بەشدارییا ئەکادیمی، ئەو زانکۆیان ل گەل کاربدەست و بریارڕدەران و کۆمەلگەهان بۆ پێشڤەبرنا پاراستنا کەلتۆری و ئێکگرتنا جڤاکی گرێددەت.

هەروەسا پرۆژە پشتەڤانییا هەولێن چاکبوونا پشتی-ناکۆکییان دکەت و پەیوەندییێن د ناڤبەرا زانکۆیێن یەمەنێ و هەرێما کوردستانا عیراقێدا بهێز دکەت.

١: پاشخانە و ئارمانجێن پاکێجا کاری یا دوویێ WP2

ئارمانجا سەرەکی یا پاکێتا کاری ٢ «هەلسەنگاندنا بەرنامەیێن میراتێ کەلتۆری و ڤەکۆلینان ل سەر کێمینەیان ل هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ» هەلسەنگاندنا بەرنامەیێن هەیی یێن میراتێ کەلتۆری ل بەشێن ئەکادیمی یێن دامەزراوەیێن خواندنا بلند ل هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ هەروەسا ڤەکۆلین و نەخشەسازییا میراتێ کێمینەیان دکەت.

ڕاپۆرت دێ ژ لایەکێڤە ڤالاهی و پێدڤییان د بەرنامەیێن هەیی یێن میراتێ کەلتۆری (بەرهەست و

نەبەرهەست)دا دیارکەت. هەروەسا ژ لایەکێ دیڤە، دێ پراکتیکێن هەیی د ئەوی بواریدا ل هەردوو وەلاتێن هەڤکار پێشکێشکەت. هەروەسا ئەو دێ رێکێدەتە ڤەکۆلینا بەراوردکاری د ناڤبەرا یەمەن و هەرێما کوردستانا عیراقێدا و دێ رێکێدەت نە ب تنێ بەراوردکرنێ د ناڤبەرا ئەواندا بکەت، بەلکو هەروەسا ل گەل بەرنامەیێن هەیی ل زانکۆیێن ئەوروپی یێن هەڤکارێن TRANSITION ژ لایێ پراکتیکێن باش یێن دشێن بهێنە ڤەگوهاستن، دووبارەکرن و گونجاندن د سیستەمێ خواندنا بلند یا وەلاتێن هەڤکاردا بەشدارییێ بکەت.

زێدەباری ئەڤێ چەندێ، د ئەڤێ راپۆرتێدا، بەشەکێ پێداچوونا پەرتووکخانەیی ژلایێ زانکۆیا سۆرانڤە، ب هەڤکارییاUNIMED ، هاتییە نڤیساندن بۆ شرۆڤەکرنا جڤاک و کێمینەیێن جودا ل هەر دوو وەلاتێن هەڤکار و میراتی، ب رێکا نەخشەسازییا میراتی ل هەرێمان.

ل دوماهییێ، راپۆرت دێ لیستەکا بەرنامەیێن پێشنیازکری یێن بەردەست یێن میراتێ کەلتۆری بۆ نویکرن و پێداچوونێ د WP3 دا پێشکێشکەت و دێ پێشینەیێن راهێنانی یێن گفتوگۆ و پێدڤییێن پێدڤی بۆ دیزاینکرنا بەرنامەیێن راهێنانێ د WP4 دا دیارکەت.

ئەڤ ڤەکۆلینە هەروەسا ئارمانجدارە بۆ باشتر دیارکرنا پێدڤی و پێشینەیان ژ لایێ تێکەلکرنا کێمینەیان و پاراستنا میراتێ کەلتۆریڤە د جڤاکێن یەمەن و هەرێما کوردستانا عیراقێدا. ئەڤ چەندە دێ وەکو ڤەکۆلینەکا سەرەکی بۆ چالاکییێن WP5 خزمەتێکەت کو ئارمانجا ئەوێ بهێزکرنا هشیاری و زانینا گشتییە دەربارەی ئەڤێ بابەتی.

٣.١ رێباز و دیزاینا ڤەکۆلینێ یا پاکێجا کاری یا دووێ WP2

بۆ گەهشتن ب ئەڤان ئارمانجان، UNIMED و زانکۆیا سۆران، سەرکردەیێنWP2 ، ب هەڤکارییا زانکۆیا دهۆک، هەماهەنگکارا پرۆژەیێTRANSITION ، راپرسییەکا ئۆنلاین دەستپێکر ب ئارمانجا ڤەکۆلین و هەلسەنگاندنا بەرنامەیێن هەیی د میراتێ کەلتۆریدا یێن بەشێن هەلبژارتی یێن شەش دامەزراوەیێن خواندنا بلند یێن هەڤکار ل هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ. د ئەڤێ پرۆژەییدا، بەرنامە ئاماژەیە بۆ مۆدیلەکا فێرکرنێ یان بابەتەکێ د ناڤ کۆرسێن تایبەت یێن بەشێن تایبەتدا. ژبەر ئەڤێ چەندێ، د ئەڤێ راپۆرتێدا و د هەمی بەلگەنامەیێن دی یێن پرۆژەییدا، پەیڤا «بەرنامە» بۆ ئاماژەکرنێ بۆ ئەڤێ چەمکێ هاتییە بکارهینان.

پشتی شرۆڤەکرنا داتایێن راپرسییێ و پشتی شرۆڤەکرنا هەر برگەیەکا کۆرسی یێ بەرنامەیێن هەیی د بەشێن هەلبژارتی د شەش دامەزراوەیێن خواندنا بلند یێن هەڤکار د پرۆژەییدا، زانکۆیا سۆران دیزاینەکا کوالیتاتیڤ ب رێکا بکارهینانا دانوستاندنێن گرۆپێن بەرچاڤ (FGDs) بکارهینا بۆ ڤەکۆلینا تێگەهشتن، ئەزموون، و پێشنیازێن ئەندامێن دەستەیا فێرکاری دەربارەی ئەویچەندێکا چاوا رەفتار ل گەل میراتێ کەلتۆری د بەرنامەیێن خواندنا بلنددا ل زانکۆیێن هەڤکار ل هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ دهێتەکرن. ئەڤ رێبازا تەمامکەر بۆ تەمامکرنا زانیارییێن هەر دوو دامەزراوەیی یێن گشتی یێن ب رێکا راپرسییێ هاتینە کۆمکرن هاتە بکارهینان و پێداچوونا بەرنامەیی یا بەرنامەیێن پەیوەندیدار یێن هەلبژارتی یێن زانکۆیێن هەڤکار هاتە ئەنجامدان.

رێبازا کوالیتاتیڤ رێک دا ڤەکۆلینەکا کویر و بسانەهیکرنا دانوستاندنێن چالاک د ناڤبەرا بەشداربوویاندا، ئافراندنا داتایێن دەولەمەند یێن پێکڤەیی. شەش دانوستاندنێن گرۆپێن بەرچاڤ ل گەل هەر زانکۆیەکا هەڤکار هاتنە ئەنجامدان و بەشدار ژ ناڤ ئەندامێن دەستەیا فێرکاری یێن بەشدار د فێرکرنا کۆرسێن پەیوەندیداردا ب میراتێ کەلتۆری و بۆ پێداچوونا بەرنامەیێ ژێگرتی هاتنە هەلبژارتن.

داتا ب ڕێکا دانوستاندنێن گرۆپێن بەرچاڤ یێن ب ڕێکا Google Meet ژبەر بەلاڤبوونا جوگرافی، سنۆرداریيا بودجەیی و بسانەهیکرنا لۆجیستیکی هاتنە کۆمکرن و ب زمانێن کوردی و عەرەبی هاتنە ئەنجامدان. هەر ڕوینشتنەک نێزیکی سێ دەمژمێران بەردەوام بوو، دلنیابوون ژ ڤەکۆلینەکا بەرفرەه یا هەر بابەتەکی هاتە بدەستڤەهینان.

ڕێبەرەکێ دانوستاندنێن گرۆپێن بەرچاڤ هاتە پێشڤەبرن کو بابەتێن سەرەکی ڤەدگریت کو ژ هەڤسەنگی د ناڤبەرا میراتێ بەرهەست و نەبەرهەست، پاراستنا میراتی و بەشدارییا گشتی، نوینەراتییا کەلتۆرێ کێمینەیان، گرێدانێن ئابۆری، و ڤالاهی و دەرفەتێن گشتیدا پێکدهات. هەمی گفتوگۆ ب شێوەیێ دیجیتال هاتنە تۆمارکرن و پاشێ بۆ پاراستنا دروستی و شەفافییەتێ هاتنە نڤیسین.

ئەنجامێن سەرەکی یێن دانوستاندنێن گرۆپێن بەرچاڤ ژلایێ تیما UNIMED ڤە هاتنە شرۆڤەکرن و تێکەلی ئەڤێ ڕاپۆرتێ کرن بۆ تەمامکرنا شرۆڤەکرنا داتایێن ڕاپرسییێ و بۆ پێشکێشکرنا وێنەیەکێ گشتی یێ شرۆڤەکرنا کۆرسان و ل دوماهییێ بۆ چارەسەرکرنا ئەوان ڤالاهی و لاوازییێن کو پێدڤی ب ڤەکۆلینەکا زێدەتر بوون.

ل دوماهییێ، ژبەر نیگەرانییێن سەقامگیری یێن ژ ئەگەرێناکۆکییێن ل ڕۆژهەلاتا ناڤین دەرکەڤتین و ڕاوەستاندنا فرۆکەیان، وورکشۆپا ڕاوەستاندنێ یا- WP2 کو د بنەڕەتدا پلانکری بوو ل زانکۆیا سۆران ل ١٦-١٧ێ حوزەیرانێ بهێتە ئەنجامدان- هاتە گوهۆڕین بۆ دوو ڕۆژان وەکو کۆمبوونێن ئۆنلاین، کو ل ١٧ێ حوزەیرانێ و ٣یێ تەمموززا ٢٠٢٥ێ ب بەشدارییا هەمی هەڤکاران هاتنە ڕێکئێخستن. د کۆمبوونان‌دا، ئەنجامێن ڕاپۆرتێ هاتنە پێشکێشکرن و دەمەکێ تایبەت بۆ دانوستاندنێن زێدەتر ل گەل ستافێ ئەکادیمی یێ هەمی هەڤکارێن پرۆژەیی هاتە تەرخانکرن. ئەڤ گفتوگۆیە بۆ دەولەمەندکرنا شرۆڤەکرنێ، دەرئێخستنا ئەنجامان، و پشتراستکرنا هەلبژارتنا شەش بەرنامەیێن میراتێ کەلتۆری بۆ نویکرن و پێداچوون د قۆناغا WP3 یا پاشتردا ئارمانجدار بوون.

TRANSITION
PRESERVING THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF MINORITY COMMUNITIES

پشکا دووێ ٢

شرۆڤەکرنا داتایێن ڕاپرسییێ

١.٢زانيارييێن گشتى و دامەزراوەيى دەربارەى شەش زانكۆيێن دامەزراوەيێن خواندنا بلند ل هەرێما كوردستانا عيراقى و يەمەنێ

بەرى پێشكێشكرنا پێدڤى، ڤالاهى و پێشنيەيان د بەرنامەيێن ميراتێ كەلتورى يێن شەش دامەزراوەيێن خواندنا بلند يێن هەڤكاردا، ئەڤ بەشە ئارمانجدارە بۆ دابينكرنا زانيارييێن گشتى و دامەزراوەيى دەربارەى شەش زانكۆيان. داتا ژ راپرسييا ئەوان تەمامكرى هاتينە وەرگرتن. ئەو ديدگەهەكا گشتى دەربارەى ژمارەيا قوتابييان، هەڤسەنگييا رەگەزى، ستافێ فێركارى و ژمارەيا قوتابييێن پەنابەر يان ئاوارەيێن ناڤخوەيى پێشكێش دكەت.

خشتەيێ(١) ژمارەيا قوتابييێن زانكۆيێ ل دويڤ رەگەزێ ئەوان ل هەر ئێك ژ زانكۆيێن هەڤكار

زانكۆ	نێر	مێ	سەرجەم
ساپيێنزا	٥١٢٤٠	٧٠٧٦٠	١٢٢٠٠٠
تەعز	١٧٧٨٩	١٠١٤٦	٢٧٩٣٥
عەدەن	١٦٩٩٢	٧١١٢	٢٤١٠٤
سلێمانى	٨٩٥٥	١٣٢٦٧	٢٢٢٣١
دهۆك	٩٤٦٣	١٠٦١٠	٢٠٠٧٣
ئيڤورا	٣٥٤٩	٤٨٩٥	٨٤٤٤
زاخۆ	٣٥٩٣	٤٨١٨	٨٤١١
سۆران	٣٤٤٣	٣٠٧٢	٦٥١٥

خشتەيێ(١) يێل سەرى دياردكەت كو زانكۆيا ساپيێنزا خودان مەزنترين ژمارەيا قوتابييانە ب بەراورد ل گەل حەفت زانكۆيێن دى، ب 122,000 قوتابييان، د دەمەكيدا زانكۆيا تەعز خودان بلندترين ژمارەيا قوتابييانە پشتى زانكۆيا ساپيێنزا، ب 27,935 قوتابييان. هەلبەت جوداهى گەلەك بلندە. پشتى زانكۆيا تەعز، زانكۆيا عەدەن ل يەمەنێ دهێت، ب 24,104 قوتابييان، نێزيكى ژمارەيا قوتابييێن زانكۆيا تەعزە.

دوو زانكۆ ل هەرێما كوردستانێ (سلێمانى و دهۆك) خودان ژمارەيەكا نێزيكى هەڤ يا قوتابييان: يا ئێكێ ب 22,231 و يا دوويێ ب 20,370 قوتابى هەنە. سێ زانكۆيێن دى (ئيڤورا، زاخۆ و سۆران) كێمتر ژ 9,000 قوتابييان هەنە. زانكۆيا سۆران خودان كێمترين ژمارەيا قوتابييانە د ناڤ ئەڤان زانكۆياندا، ب ٦٥١٥ قوتابييان.

ب رەنگەكێگشتى، زانكۆ دابەش دبنە سەر سێ پۆلان ژ لايێ ژمارەيا قوتابييانڤە. زانكۆيا ساپيێنزا خودان ژمارەيەكا مەزن يا قوتابييانە. تەعز، عەدەن، سلێمانى و دهۆك نێزيكى ئێكن ب 28,000 – 20,000 قوتابييان. و زانكۆيێن بچويك ژ لايێ ژمارەيا قوتابييانڤە ئەڤان هەر سێيان ب خۆڤە دگرن: زانكۆيێن ئيڤورا، زاخۆ و سۆران.

دەربارەى رێژەيا كور و كچان ل زانكۆيان، دياردبيت كو زانكۆيێن يەمەنێ (تەعز و عەدەن) خودان هەڤسەنگييەكا رەگەزى نينن، و رێژەيا كوران 70.5% گەلەك بلندترە ژ رێژەيا كچان 29.5% ل سێ زانكۆيێن سلێمانى، ساپيێنزا و زاخۆ، رێژەيا قوتابييێن مێ 60% ب شێوەيەكێ بەرچاڤ بلندترە ژ يا قوتابييێن نێر 40%.

هەر دوو زانكۆيێن سۆران و دهۆك قوتابييێن مێ يێن زێدەتر هەنە، لێ جوداهى هند يا بلند نينە، نێزيكى ٦٪ كو دياردكەت ئەڤ هەر دوو زانكۆيە خودان هەڤسەنگييەكا رەگەزى يا زێدەترن د ناڤبەرا ژمارەيا قوتابييێن نێر و مێدا ژ زانكۆيێن دى.

وەکو گرافیکا (١) ل سەر ستافێ فێرکاری دیاردکەت، زانکۆیا دهۆک خودان مەزنترین ژمارەیا ستافێ فێرکارییە، د دەمەکیدا کو ژ لایێ ژمارەیا قوتابییانڤە د ڕێزا پێنجێدایە. زانکۆیا ساپیێنزا، ب 3,500 مامۆستایان و 122,000 قوتابییان، دهێتە پشتی زانکۆیا دهۆک. ژ لایێ ژمارەیا مامۆستایانڤە، هەر دوو زانکۆ گەلەک نێزیکن، لێ ژ لایێ قوتابییانڤە، ژمارەیا قوتابییێن زانکۆیا ساپیێنزا شەش جاران زێدەترە ژ زانکۆیا دهۆک. زانکۆیا سلێمانی ٢٠٩٦ ستافێن فێرکاری هەنە کو ئەو پشتی زانکۆیا عەدەن ب ١٧٤٣ ستافێن فێرکاری دهێت.
سێ زانکۆیێن دی (ئیڤورا، زاخۆ، و سۆران) خودان کێمترین ژمارەیا قوتابییانە، ب کێمترین ژمارەیا ستافێ فێرکاری (ب ڕێزا ٧٢٤، ٥٦٦ و ٥٣٨ مامۆستایان). زانکۆیا ساپیێنزا ئێک ستافێ فێرکاری بۆ هەر ٣٥ قوتابییان هەیە، زانکۆیا سۆران ئێک ستافێ فێرکاری بۆ هەر ١٦ قوتابییان هەیە، زانکۆیا زاخۆ ئێک ستافێ فێرکاری بۆ هەر ١٥ قوتابییان هەیە، و زانکۆیا عەدەن ئێک ستافێ فێرکاری بۆ هەر ١٤ قوتابییان هەیە. زانکۆیا ئیڤورا ئێک ئەندامێ ستافێ فێرکاری بۆ هەر ١٢ قوتابییان هەیە. زانکۆیا سلێمانی ئێک ستافێ فێرکاری بۆ هەر ١١ قوتابییان هەیە و زانکۆیا دهۆک ئێک ستافێ فێرکاری بۆ هەر ٦ قوتابییان هەیە

گرافیکا (١) ژمارەیا ستافێ فێرکاری ل هەر زانکۆیەکێ روهندکەت

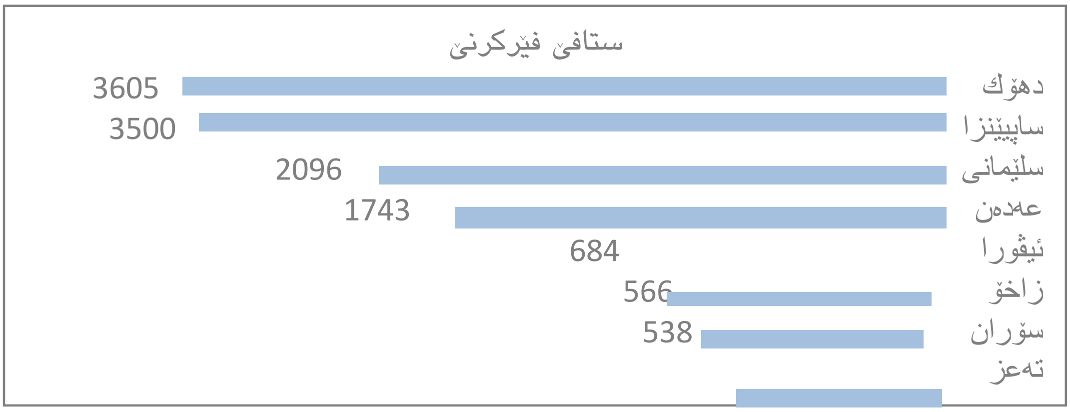

گرافیکا (٢) شرۆڤەکرنەکا بەرفرەهـ دەربارەی ژمارەیا قوتابییێن پەنابەر و ئاوارەیێن ناڤخوەیی پێشکێشدکەت. زانکۆیا دهۆک خودان بلندترین ژمارەیا قوتابییێن پەنابەر و ئاوارەیێن ناڤخوەییە، ب ٤١٢ قوتابییان، ژبەر ژمارەیا مەزن یا پەنابەر و ئاوارەیێن ناڤخوەیی ل پارێزگەها دهۆکێنە وەکو دەرئەنجامێ ڕوویدانێن سوریا ل ٢٠١٢ێ و عیراقێ ل ٢٠١٤ێ ل دەمێ (هاتنا داعش).

گرافیکا (٢) ژمارەیا پەنابەران و ئاوارەیێن ناڤخوەیی

پشتی ئەویزانکۆیا زاخۆ دهێت کو ٧١ قوتابییێن پەنابەر و ئاوارەیێن ناڤخوەیی هەنە. زاخۆ ژ لایێ جوگرافیڤە نێزیکی دهۆکێیە کو ژبەر هەمان ئەگەران قوتابییێن پەنابەر و ئاوارەیێن ناڤخوەیی هەنە. زانکۆیا عەدەن ٤٣ قوتابییێن پەنابەر و ئاوارەیێن ناڤخوەیی هەنە، ئەو بەری زانکۆیا سلێمانی دهێت کو ب تنێ ١٢ قوتابییێن پەنابەر و ئاوارەیێن ناڤخوەیی هەنە. چار زانکۆیێن دی (ساپیێنزا، ئیڤورا، سۆران و تەعز) داتا دەربارەی قوتابییێن پەنابەر و ئاوارەیێن ناڤخوەیی نەبوون.

٢پێدڤی، ڤالاهی و پێشنیەیێن بەرنامەیێن میراتێ کەلتۆری

بەشێ دوویێ یێ ڕاپرسییێ، ئارمانجدار بوو بۆ هەلسەنگاندن و شرۆڤەکرنا پێدڤی، ڤالاهی و پێشنیان یێن پەیوەندیدار ب بەرنامەیێن میراتێ کەلتۆری ل هەر دامەزراوەیەکا خواندنا بلند یا هەڤکار ل گەل پرۆژەیی. بۆ کۆمکرنا داتاییێن پێدڤی کو ژ هەڤکاران هاتە خواستن زانیارییان دەربارەی بەرنامەیێن ئەکادیمی و ناڤەرۆکا کۆرسان ب تژیکرنا لیستا تەمام یا کۆلیژان و بەشێن ئەوان یێن بەشدار د فێرکرنا میراتێ کەلتۆریدا پێشکێش بکەن، لیستا ناڤێن کۆرسێن بەکالۆریۆسێ یێن بەشدار د فێرکرنا میراتێ کەلتۆریدا ل هەر بەشەکی، لیستا ناڤێن پەرتووکێن وانەیێ، ئەگەر هەبن، یێن د هەر کۆرسەکێدا بکارهاتی و کۆپییەک ژ پەرتووکا کۆرسی. زێدەباری ئەڤێ چەندێ، هەروەسا زانیاری دەربارەی ڕێبازێن فێرکرنێ و زمانێ بکارهاتی، ڕێبازا هەیی یا هەلسەنگاندنا قوتابییان و ئەگەر بەشێ هەلبژارتی کۆرسێن پەیوەندیدار ب ڕێبازێن فێرکرنێ، کێمینەیان، ڤەکۆلینێن ڕەگەزی و بابەتێن دی یێن پەیوەندیدار پێشکێش دکەت بهێنە پێشکێشکرن. بەشێ ل خوارێ دێ لیستا کۆلیژان و بەشێن ئەوان یێن بەشدار د فێرکرنا میراتێ کەلتۆریدا پێشکێشکەت:

زانکۆیا دهۆک

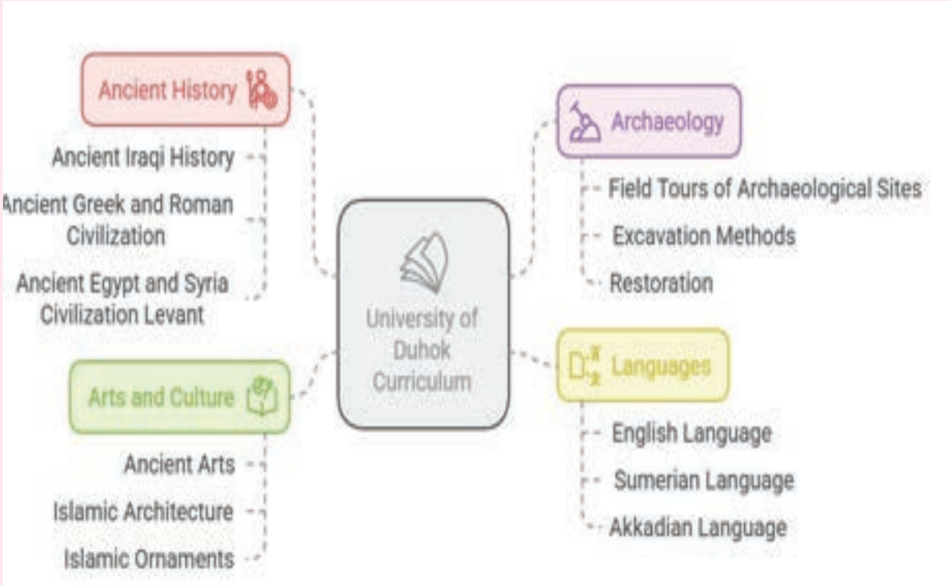

زانکۆیا ئیڤورا

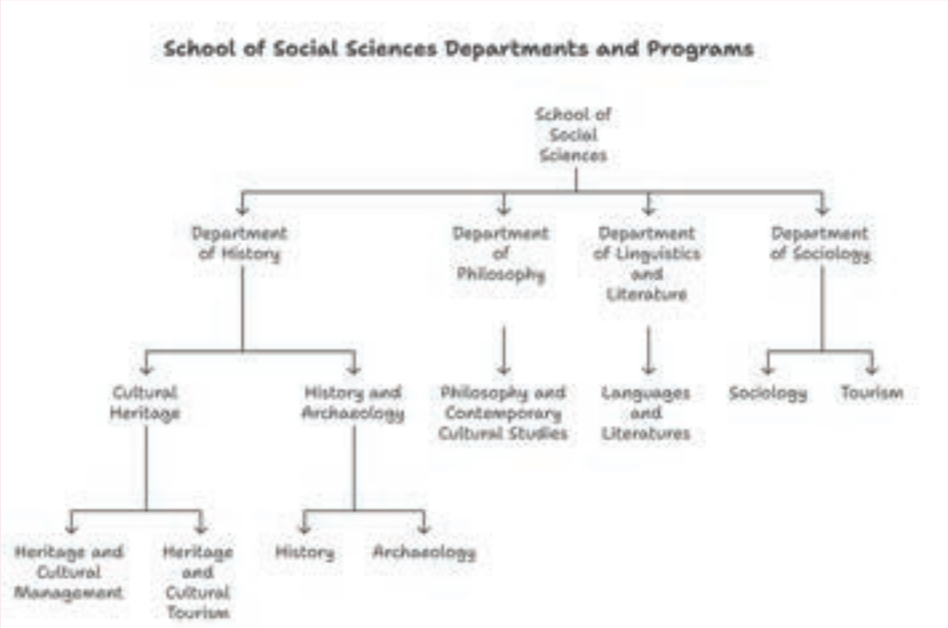

زانكۆيا عەدەن

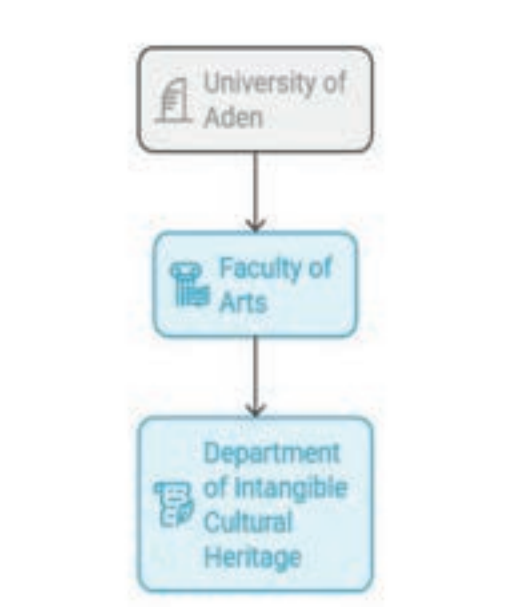

زانكۆيا سلێمانى

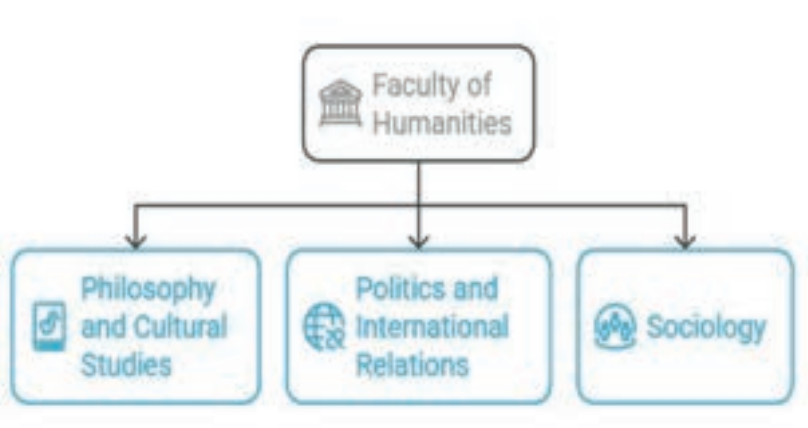

زانكۆيا تەعز

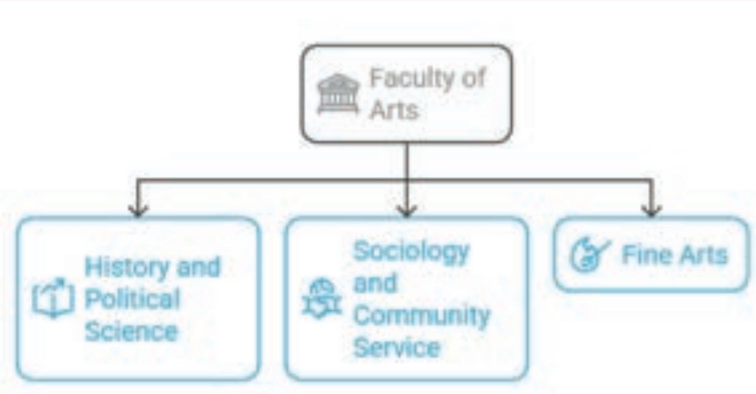

زانکۆیا ساپیێنزا

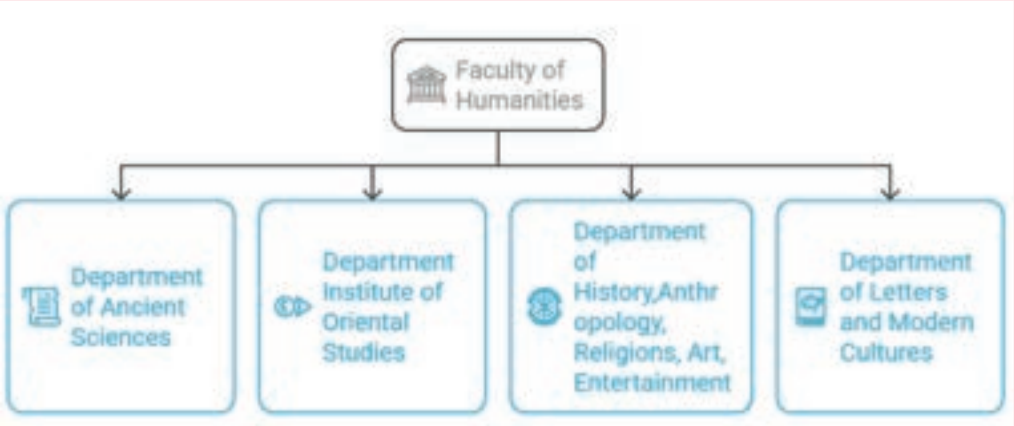

زانکۆیا سۆران

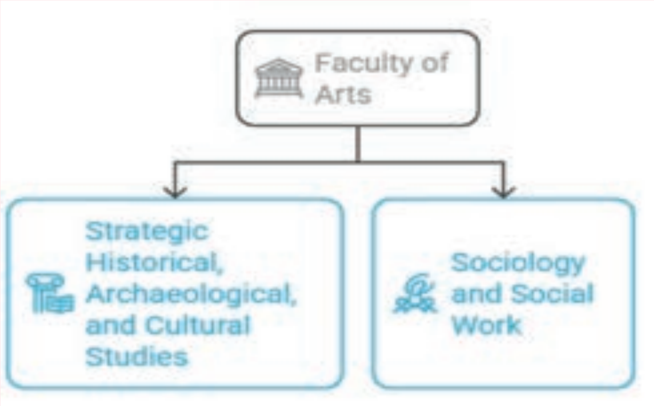

زانکۆیا زاخۆ

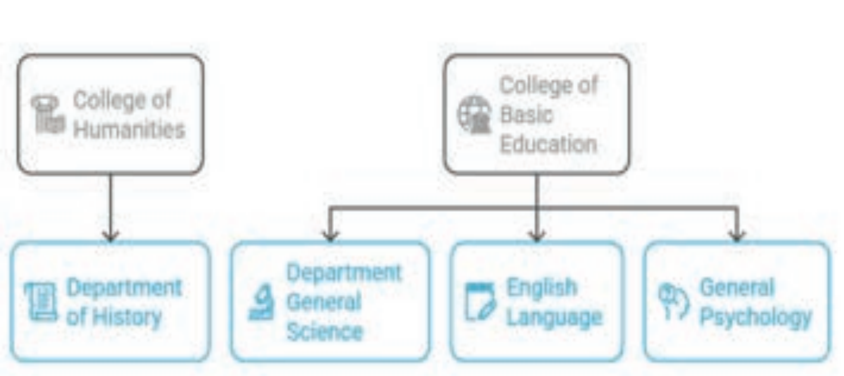

TRANSITION
PRESERVING THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF MINORITY COMMUNITIES

پشکا سیێ ٣

٣ . هەلسەنگاندنا بڕگەیێن بەرنامەیان

١.٣زانكۆیێن كوردی

ئەڤ بەشە شرۆڤەكرنەكا پوخت پێشكێش دكەت یا مۆدیلان (برگەیان) یێن پێداچوونكری ژ چار زانكۆیێن دامەزراوەیێن خواندنا بلند یێن كوردی یێن هەڤكار: زانكۆیا دهۆک، زانكۆیا سۆران، زانكۆیا سلێمانی و زانكۆیا زاخۆ. شرۆڤەكرنا بەرفرەهـ یا هەر برگەیەكێوەكو پاشكۆ ل دوماهییا ئەڤێ راپۆرتێ هاتییە پێشكێشكرن

شرۆڤەكرنا برگەیان چەندین نەخشەیێن گرنگ دەربارەی چاوا میراتێ كەلتۆری دهێتە فێركرن ئاشكەرادكەت ، ب تایبەتی دەربارەی گرۆپێن پرانی و كێمینەیان. د دەمەكیدا بەرنامە پابەندییەكێ بۆ بەلگەكرن و ڤەگوهاستنا میراتێ كەلتۆرییێ پرانییێ نیشانددەت، ئەو سنۆرداریێن بەرچاڤ د رەفتاركرنا ل گەل هەر دوو میراتێ بەرهەست و نەبەرهەستدا، هەروەسا بەشدارییا ئەوان ل گەل پاراستن و بەشدارییا گشتی نیشانددەت. یا هەرە بەرچاڤ، بەرنامە ب شێوەیەكێ رێكخستی جەختێل سەر میراتێ كەلتۆرییێ كێمینەیێن ئایینی و نەتەوەیی دكەت كو ناسنامەیا كەلتۆری بهێزدكەت.

١.١.٣ بەرچاڤكرنا نەهەڤسەنگ ل سەر میراتێ بەرهەست دژی نەبەرهەستی

د دەمەكیدا مۆدیل ب شێوەیەكێ بەرفرەهـ میراتێ بەرهەست ڤەدگریت – جهێن ئاركیۆلۆجی، بیرەوەری، دراڤ، و كەرەستە – ئەو ب تنێ رەفتارەكا سەرڤەیی ل گەل میراتێ نەبەرهەست پێشكێشدكەن. نەریتێن دەڤۆكی، هونەرێن نمایشی، نەریت، پیشەسازی و زانینا نەریتی دانپێدان پێ دهێتە كرن، بەلێ كێم جاران ب كویری دهێنە ڤەكۆلینكرن. بۆ نموونە، كۆرسێن ڤەكۆلینێن كوردی جەختێ ل سەر جهێن دیرۆكی و ڤەگێرانێن سیاسی دكەن، د دەمەكیدا ب پرانی فولكلۆرێكوردی، مۆزیک و نەریتێن چیرۆكبێژییا دەڤۆكی پشتگوهدئێخن. ئەڤ بەرچاڤكرنا نەهەڤسەنگ ل سەر كەلتۆرێماددی مەترسییا وێنەكرنا میراتێ وەک بەرماوییێن جهگیر یێن بۆری دروستدكەت، بەری وەكو پراكتیكێن زیندی و پێشكەڤتی یێن ب چالاكی جڤاكان پێكبهێنن.

زانكۆیا سلێمانی وەكو ئیستیسنایەک ژ ئەڤێ مەیلێ دهێتە هەژمارتن. د ناڤ كۆلیژا زانستێن مرۆڤایەتیدا، بەشێ فەلسەفە و ڤەكۆلینێن كەلتۆری مۆدیلەكێ ب ناڤێ زانین د فۆلكلۆر و میتۆلۆجیدا پێشكێشدكەت كو هەولەكا مەبەستدار بۆ تێكەلبوون ل گەل میراتێ نەبەرهەست نیشانددەت – دەركەڤتنەكا بەرچاڤە ژ رێبازا بەربەلاڤ ل زانكۆیێن كوردستانێ.

٢.١.٣ پاراستن و بەشدارییا گشتی یا لاواز

ممۆدیل ب زۆری د چارەسەركرنا گرنگییا پاراستنێدا سەرنەكەڤتینە، چ بۆ میراتێ بەرهەست یان نەبەرهەست. هندەک گفتوگۆ هەنە دەربارەی رێبازێن پاراستنێ، مەترسییێن ل سەر میراتێ كەلتۆری (وەكو باژێرڤانی، ناكۆكی، یان جیهانیبوون)، یان ستراتیژی بۆ پاراستنا نەریتان. كۆرسێن ئاڤاهیسازییا ئیسلامی یا شارستانییێن كەڤن، بۆ نموونە، ئاڤاهی و كەرەستەیان شرۆڤەدكەن، بەلێ قوتابیان فێرناكەن چاوا ئەوان بپارێزن یان جڤاكێن ناڤخوەیی د پاراستنا واندا تێكەل بكەن.

زێدەباری ئەڤێ چەندێ، بەرنامە ل گەل بەشدارییا گشتی د پاراستنا میراتیدا تێكەل نابیت. چ مۆدیل نینن كو دیاربكەت چاوا میراتێ ب جڤاكێهەییڤە پەیوەندیدار بكەن، چاوا پەروەردەیا كەلتۆری د ناڤ جەماوەرێن بەرفرەهتردا پێشڤە ببەن، یان چاوا میرات دشێت بەشدارییێ د ئێكگرتنا جڤاكی و گەشەپێدانا بەردەوامدا بكەت. ئەڤ ڤەبرینا د ناڤبەرا ئەكادیمییان و بەشدارییا گشتیدا ئەوێواتایێدگەهینیت كو قوتابی نەهاتینە راهێنانكرن ببنە پارێزڤانێن پاراستنا كەلتۆری دەرڤەی بازنەیێن ئەكادیمی.

٣.١.٣نەبوونا ڕێکخستنەکا میراتێ کێمینەیان

ڤالاهییا هەرە بەرچاڤ د ئەڤان بەرنامەیاندا نەبوونا نێزیکییەکا تەمامە یا میراتێ کێمینەیێن ئایینی و نەتەوەیی. سەرەرای دەولەمەندییا جوداهییا نەتەوەیێن ل ناڤ کوردستانێ - کو نەخاسمە بۆ مەسیحی، ئێزیدی، ئاشووری، تورکمان، شەبەک، کاکایی، و جڤاکێن دی - کەلتور، دیرۆک، و نەریتێن ئەوان ب شێوەیەکێ بەرچاڤ ژ بەرنامەیی دیار نینن.

کێمینەیێن ئایینی، وەکو مەسیحی، جوهی و ئێزیدی دهێنە پشتگوهێخستن، نەریتێن ئەوان یێن دەڤۆکی یێن دەولەمەند و جهێن ئەوان یێن پیرۆز (وەکو لالش بۆ ئێزیدییان) بێ ڤەکۆلین دمینن. ب هەمان شێوە، پراکتیکێن کەلتورییێن کەڤن یێن مەندایی، کاکایی، و گرۆپێن دی یێن کێمینە گرنگیدانەکا ل ئاست وەرناگرن. تەنانەت میراتێ نەبەرهەست، دیرۆکێن دەڤۆکی، نەریت و پیشەسازی، پەراوێزکری دمینن.

زانکۆیا سلێمانی وەکو سازییەک دهێتە هەژمارتن، بەشدارییەکا سنووردار بەلێ بەرچاڤە ل گەل میراتێ کەلتورییێ کێمینەیان ب ڕێکا بەشێ فەلسەفە و ڤەکۆلینێن کەلتوری پێشکێش دکەت. بەلێ ئەڤ هەولە وەکو هەولێن تاکەکەسی و ڤەقەتیایی دمینن نەکو وەکو هەولەکا سیستماتیک و نەشێن چارەسەرییا ئەوێ پشتگوههاڤێتنا دامەزاوەیی یا بەرفرەهـ بکەن یاکو بەرامبەر ڤەگێرێن کێمینەیان ل سەرانسەری زانکۆیێن کوردستانێ هەی.

کێمینەیێن نەتەوەیی: دیرۆک، زمان، و ئاڤاهیسازییا ئاشووریان - سەرەرای ڕهێن ئەوان یێن کویر د میزۆپۆتامیادا - دهێنە پشتگوههاڤێتن. بەشدارییێن کەلتورییێن تورکمان، شەبەک و ئەرمەنی ب هەمان شێوە هاتینە پشتگوهاڤێتن.

ئەڤ پشتگوهاڤێتنە دیدەکا پلەبەندی یا میراتی بەردەوام دکەت کو ب تنێ کەلتورێن سەردەست هەژی ڤەکۆلینا ئەکادیمی دهێنە هەژمارتن. ئەو هەروەسا دەرفەتەکا گرنگ ژدەستددەت بۆ پێشڤەبرنا تێگەهشتنا ناڤ-کەلتوری ل هەرێمەکێ کو گروپێن کێمینە روبیروی پەراوێزکرن و توندوتیژیێ بووینە.

٢.٣زانکۆیێن یەمەنی

دەربارەی شرۆڤەکرنا برگەیێن زانکۆیا تەعز و زانکۆیا عەدەن، شرۆڤەکرن ئاشکەرا دکەت کو پێنگاڤێن بەرچاڤ د پێشڤەبرنا میراتێ کەلتوریدا وەکو هەردوو بنگەهەکێ ناسنامەیا نەتەوەیی و ئالاڤەک بۆ گەشەپێدانا ئابووری ژلایێ زانکۆیێن یەمەنیڤە هاتینە ئاڤاکرن. بەرنامەیێن سۆسیۆلۆجی یێن تەعز ب سەرکەڤتی میراتی وەکو هێزەکا جڤاکی یا گرنگ چارچوڤە دکەن، ب ڕێکا کۆرسێن وەکو ئەنترۆپۆلۆجییا جڤاکی و کەلتوری کو نەریتێن نەبەرهەست و ڕۆلێ ئەوان د پێکهینانا جڤاکاندا دیاردکەت. بەرنامەیێ ئارکیۆلۆجی و گەشتیاری یێ عەدەن، د هەمان دەمدا، ب شێوەیەکێ کاریگەر تیشکێدئێخیتە سەر نرخێ ئابووری یێ میراتی، ب تایبەتی د مۆدیلێن وەکو ژێدەرێن گەشتیارییا کەلتوریدا کو ڤەکۆلێن چاوا جهێن دیرۆکی و نەریتێن زیندی دشێن گەشتیارییا بەردەوام پێشڤەببەن. ب ئەڤێ شێوەیی هەر دوو دامەزراوەیان میراتێ کەلتوری وەکو پێشینەیەکا ئەکادیمی دامەزراندینە، دانپێدانێ ب شیانێن ئەوێ یێن دوو لایەن دکەن کو دشێت ناسنامەیا گشتی بهێز بکەت و پشتەڤانییێ ل ئابوورییێن ناڤخوەیی بکەت.

بەلێ، دەستکەڤتێن ئەوان ب شێوەیەکێ بنەڕەتی ژ بن دهێنە برن ب ڕێکا ژێبرنا سیستەماتیک یا میراتێ کێمینەیانڤە . سەرەرای جۆراوجۆرییا یەمەنی کو جڤاکێن جوهی، مەسیحی، بەهایی، ئیسماعیلی، و ئەخدامان ب خۆڤە دگریت، چ ژ زانکۆیان دەربرینێن کەلتوری یێن ئەڤان گرۆپان د بەرنامەیێن خوەدا تێکەل ناکەت. ئەڤ پشتگوههاڤێتنە ڤەگێڕانەکا هەڤچەشن یا ناسنامەیا زۆرینە و پرانییێ بەردەوام دکەت، دەنگێن پەراوێزکری و بەشدارییێن ئەوان د میراتێ نەتەوەییدا پشتگوهدئێخیت. د دەمەکیدا زانکۆ د پیرۆزکرنا نەریتێن زۆرینە و پرانییێدا سەرکەڤتینە، بێدەنگییا ئەوان ل سەر کەلتورێن کێمینەیان ڕەنگڤەدانا نموونەیەکابەرفرەهتر یاپشتگوهێخستنا دامەزراوەییە.

۳.۳ڕێبازێن فێرکرنێ و ڕێک

پشکا ڕاپرسییێ ڕێبازێن فێرکرنێ و ڕێکێن هەرە بەلاڤ ییێن ژلایێ شەش زانکۆیێن سازییێن خواندنا بلند ییێن هەڤکارڤە ییێن هەر دوو وەلاتێن هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ ڤەدکۆلیت. پڕانییا بەرسڤدەران پشتراستکرن کو وانەیێن تیۆری، ڕێبازا فێرکرنێ یا هەرە بەلاڤە ب حەفت زانکۆیان ل سەر هەشتان کو ئەڤ بژاردەیە هەلبژارتینە. بەلێ کارێ گرۆپی و کۆرسێن بنگەهێ پرۆژەیی دیاردبن. هەروەسا ب گشتی ل نێزیکی هەر دامەزراوەیەکا هەڤکار دهێنە بکارهینان. هەروەسا ئەم دشێین ڕابگەهینین کو پڕانییا سازییان جوداهییەکا جودا یا ڕێبازێن فێرکرنێ ل دویڤ کۆرسێن جودا بکاردهینن:

گرافیکا (۲) چ ژ ڕێبازێن فێرکرنێ ب گشتی دهێنە بکارهینان؟

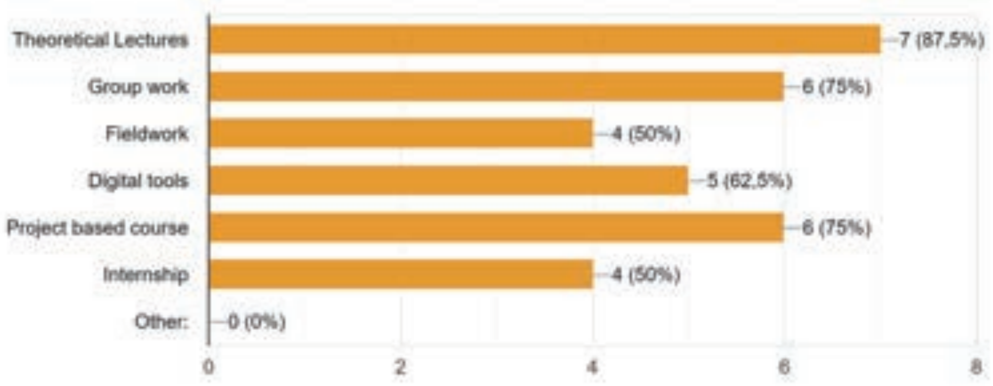

ژ لایێ زمانێن بکارهاتی بۆ فێرکرنێ د کۆرسێن جودادا، عەرەبی و کوردی بێگومان زمانێن سەرەکینە چونکی چار دامەزراوەیێن خواندنا بلند ژ هەرێما کوردستانا عیراقێنە و دوو ژ یەمەنێ، زمانێن دی ئیتالی و پورتوگالی ب خۆڤە دگرن کو دوو زمانن بێگومان ژ لایێ دوو زانکۆیێن ئیتالی و پورتوگالیڤە دهێنە بکارهینان: زانکۆیا ساپیێنزا یا ڕۆما و زانکۆیا ئیڤورا. ئینگلیزی ب تنێ ژلایێ ۳ زانکۆیێن هەڤکارڤە دهێتە بکارهینان.

گرافیکا (۳) زمانێ بکارهاتی د هەر کۆرسەکیدا و کەرەستەیێ ڕاهێنانا تایبەت پێڤە

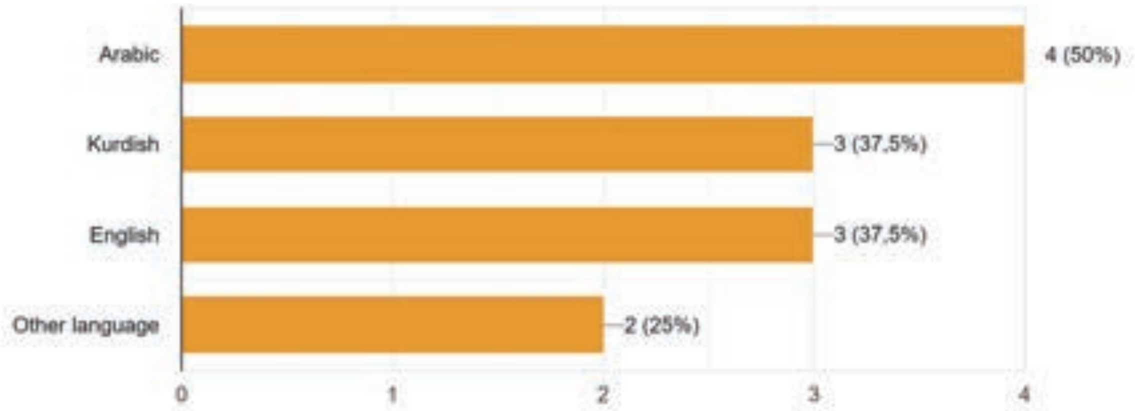

دەربارەی ڕێبازا هەرە بەلاڤ یا هەلسەنگاندنێ یا ژلایێ زانکۆیێن هەڤکارڤە دهێتە بکارهینان، گرافیک نیشاندەدت کو تاقیکرن بەربەلاڤترین ئامرازێ تاقیکرن و هەلسەنگاندنێیە کو دهێتە بکارهینان. هەروەسا پرۆژە و پێشکێشکرن ژی دهێنە بکارهینان، بەلێ ب ڕێژەیەکا کێمتر ب تایبەتی د ئەوان کۆرساندا یێن کو پەیوەندی ب زانستێن سەپاندیڤە هەی یان ل جهێ کو پێدڤی ب کارێ گرۆپان هەبیت.

گرافیکا (٤) ڕێبازا نوکە یا هەلسەنگاندنا قوتابییان د بەشێن ناڤبریدا

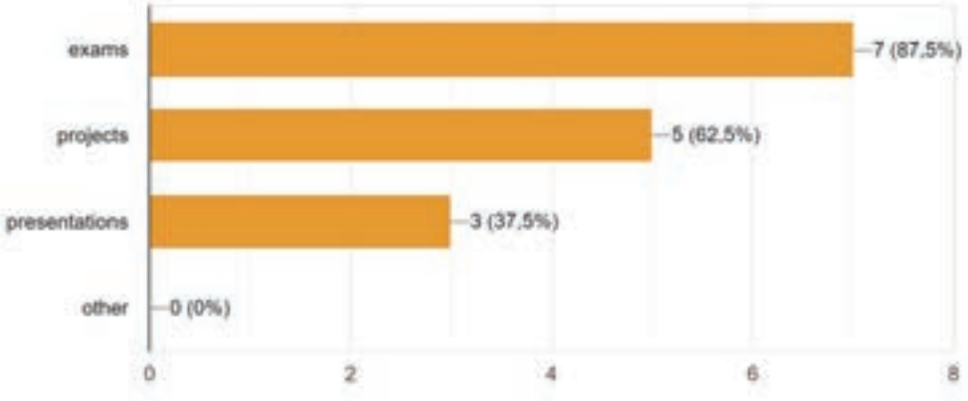

ل دویڤ ڕاپرسیەکێ، ل زانکۆیێن هەڤکار هاتە ڤەکۆلین کا ئەرێ بابەتێن پەیوەندیدار وەکو میراتێ ڤەگوهێزبار یێ بەرهەست یان میراتێ نەبەرهەست د زانکۆیێن هەڤکار یێن هەلبژارتیدا دهێنە خواندن. ئەنجام نیشاندەدن کو د دەمەکیدا هندەک بابەت وەکو سۆسیۆلۆجی، دیرۆکا نوی یان سۆسیۆلۆجی د هەر زانکۆیەکا هەڤکاردا دهێنە خواندن، بەلێ کۆرسێن پەیوەندیدار ب میراتێ کەلتۆرییێ نەبەرهەستڤە کێمتر تێدا بەلاڤن.

ئەگەر ئەم ب شێوەیەکێ کویرتربچینە د ناڤ شرۆڤەکرنا برگەیێن ئەوان سیلەبەسێن (پرۆگرامێن خواندنێ) دا یێن کو ژلایێ بەشدارانڤە هاتینە بارکرن، ئەم دشێن تێبینی بکەین کو:

–زانکۆیا دهۆک کۆرسەکێ تایبەت ل سەر میراتێ نەبەرهەست (زمان، نەریت، باوەری) پێشکێشدکەت. برگەیا ئەڤێ کۆرسی نیشاندەدت کو جوداهییەکا مەزن یا بابەتان دهێتە چارەسەرکرن، وەکو زمان و کەلتۆرێن کەڤن یێن شارستانی یێن ل وەلاتی هەبوون (بۆ نموونە سومەری).

–زانکۆیا ئیڤورا ڕێژەکا بەرفرەهـ یا کۆرسان پێشکێشدکەت، یێن پەیوەندیدار ب بابەتێن جودا یێن ل سەری ئاماژە پێ هاتیە دان. د ناڤ ئەواندا، ئەم دشێن بۆ شرۆڤەکرنا خوە کۆرسێن ل سەر کێمینەیێن نەتەوەیی و ئایینی، میراتێ کەلتۆرییێ ئایینی ، سۆسیۆلۆجییا میراتێ کەلتۆری و پیشەیەکێ بۆ زانستێن مرۆڤایەتی یێن دیجیتال ل بەرچاڤ وەرگرین.

–زانکۆیا سلێمانی زێدەتر بەرەڤ سۆسیۆلۆجی، سیاسەت و پەیوەندییێن نێڤدەولەتی و فەلسەفەییڤە ئاراستەکرییە.

–زانکۆیا سۆران کۆرسێن جودا پێشکێش دکەت. بۆ نموونە دیرۆکا عیراق و ئیرانا کەڤن یان

TRANSITION
PRESERVING THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF MINORITY COMMUNITIES

زمانێن کەڤن (زمانێ ئەکەدی) دەرفەتێددەتە قوتابییان کویرتر ل ڕهێن خوە بگەهن.

-زانکۆیا زاخۆ کۆرسێن بەرچاڤکری ل سەر ڤەکۆلینێن کوردی پێشکێشدکەت.

شرۆڤەکرنا بەرفرەهـ یا بڕگەیان د پاشکۆیاندا دێ زانیاری و زانیارییێن زێدەتر پێشکێشکەت.

TRANSITION
PRESERVING THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF MINORITY COMMUNITIES

پشکا پێنجێ ٥

٥.راپۆرتا دانوستاندنێن گرۆپێن بەرچاڤ یێن ئۆنلاین ل گەل دامەزراوەیێن خواندنا بلند یێن کوردی و یەمەنی

١.٥شرۆڤەکرنا داتایان

شرۆڤەکرنا بابەتی وەکو ڕێبازا شرۆڤەکرنێ یا سەرەکی بۆ دانوستاندنێن گرۆپێن بەرچاڤ(FGD) هاتە بکارهینان. کۆدکرنا دەستپێکێ خواندنەکا بالکێش یا نڤیسارێن هەمی دانوستاندنێن گرۆپێن بەرچاڤ ڤەدگریت بۆ دیارکرنا بابەت و ژێر-بابەتێن دووبارەبووی. شرۆڤەکرنا بەراوردکاری هاتە ئەنجامدان بۆ تێشکئێخستنا سەر وەکهەڤی و جوداهییان د ناڤبەرا زانکۆیێن کوردی و یەمەنیدا.
گۆتنێن کاریگەر بۆ وێنەکرنا هەر بابەت و ژێر-بابەتەکێ دیارکری ب شێوەیەکێ کاریگەر، دلنیاکرن ژ نوینەراتییا ڕاستەقینە یا دەنگێن بەشداران هاتنە هەلبژارتن.

٢.٥بەرچاڤوەرگرتنا ڕەوشتی

پرۆتۆکۆلێن ڕەوشتی هاتنە پەیرەوکرن، ب ڕەزامەندییا ئاگەهدار ژ هەمی بەشداران بەری دانوستاندنێهاتە وەرگرتن. نهێنیپارێزی و نەناسنامە هاتنە دلنیاکرن و بەشدار دەربارەی مافێ خوە یێ ڤەکێشانێ ل هەر قۆناغەکا ڤەکۆلینێ بێ لێپرسین هاتنە ئاگەهدارکرن.

٣.٥شرۆڤەکرنا بابەتی

١.٣.٥هەڤسەنگییا بەرنامەی: میراتێ بەرهەست دژی نەبەرهەستی

زانکۆیێن هەرێما کوردستانێ و یەمەنێ ب درێژاهییا دیرۆکا خوە پێشینە داینە پاراستن و ڤەکۆلینا میراتێ کەلتۆرییێ بەرهەست – وەکو جهێن ئارکیۆلۆجی، ئاڤاهیسازییا دیرۆکی، بیرەوەری و کەرەستەیێن فیزیکی –گرنگی پێدایە، د دەمەکێدا پرانییا جاران میراتێ کەلتۆرییێ نەبەرهەست (ICH) پشتگوهدئێخن، ژ ئەوان نەریتێن دەڤۆکی، هونەرێن نمایشی، پراکتیکێن جڤاکی، نەریت و سیستەمێن زانینا خوەجهی. ئەڤ نەهەڤسەنگییە ڕەنگڤەدانا نە ب تنێ لایەنگرییێن ئەکادیمی یێن دەمەکێ درێژە، بەلکو ئاستەنگێن پراکتیکی، وەکو دەرمالەیێن سنۆردار، هەستیارییێن ئایینی یان سیاسی و ئاڤاهییێن بەرنامەیی یێن هشک یێن پێشینە ددەنە کەلتۆرێ ماددی. میراتێ نەبەرهەست، ب دینامیکبوون و کویر تێکەلبوونا ل گەل ناسنامەیا جڤاکێ، ل دژی ستانداردکرنێ بەرخوەدانێ دکەت و ژبەر ئەڤێ چەندێ دەستنیشانکرن، فێرکرن و هەلسەنگاندنا ب ڕێبازێن ئەکادیمی یێن کلاسیک زەحمەترە.
.

د ئەنجامدا، پراکتیکێن نەبەرهەست پرانییا جاران پەراوێزکری دمینن، ب تنێ ناڤبرەکا سەرڤەی وەردگرن یان ب تەمامی ژ بەرنامەیێن ڤەکۆلینێن میراتی و کەلتۆری دهێنە ڤەدەرکرن. نوینەرەکێ زانکۆیا زاخۆ گۆت: "تەنانەت دەمێ ئەم حەزدکەین گرنگییێ بدەینە میراتێ نەبەرهەست، پرانییا گرنگییێ بەرەڤ میراتێن بەرهەست دچیت. ئاستەنگێن سەرەکی بۆ نەبوونا دەستەیا ڤێرکاری ب ڕاهێنانا بسپۆری د ڕێبازێن میراتێ کەلتۆرییێ نەبەرهەستدا، تەرخانکرنا دەمەکێ تێرانەکەر د ناڤ بەرنامەیێن کۆرسێن هەبیدا و پابەندییا دامەزراوەی یا تێرانەکەر بۆ ڕێبازێن فێربوونا بنگەهێ جڤاکی یان ئەزموونی ڤەدگەرن.
زێدەباری ئەڤێ چەندێ، گەلەک زانکۆ ب سنۆردارییا بودجەی دنالن کو ئەڤ چەندە شیانا ئەوان سنۆرداردکەت بۆ پشتەڤانیکرنا کارێ مەیدانی، مێهڤانکرنا هەلگرێن نەریتان بۆ وانەگۆتنێ ، یان پێشڤەبرنا بەرنامەیێن فرەپسپۆری یێن دشێن ب دروستی کار ل گەل میراتێ نەبەرهەست بکەن.

پشتگوهئێخستنا میراتێ نەبەرهەست د خواندنا بلندیدا پەیامێن بەرچاڤ هەنە. ئەو بەشداری د ژناڤبرنا نەریتێن زیندیدا دکەت، جڤاکێن کێمینە و خۆجهی ژ گۆتارا ئەکادیمی دویر دئێخیت و ئامادەکرنا قوتابییان بۆ تێگەهشتنەکا گشتگیر یا جوداهییا کەلتۆری سەرناکەڤیت. بەلێ هندەک ژ نوینەرێن زانکۆیا دهۆک، دانپێدان ب ئەڤێ چەندێ کر: "کۆرس جەختێ ل سەر کەلتۆرێ بەرهەست دکەن، هەرچەندە پێدڤییە جەختەکا زێدەتر ل سەر کەلتۆرێ نەبەرهەست بهێتە کرن، ب تایبەتی پراکتیکێن کەلتۆرییێن کێمینەیان".

بەشداربوویان ب بەردەوامی جەخت ل سەر هندێ کرن کو بەرنامە ب ڕەنگەکێ سەرەکی ل سەر میراتێ بەرهەست ڕادوەستیت وەکو بیرەوەری، جهێن ئارکیۆلۆجی و کەرەستەیێن فیزیکی و و لایەنێن نەبەرهەست وەکو دابونەریتێن زارەکی و ڕێورەسمان پشتگوهـ دهاڤێژن ، وەکو نوینەرەکێ زانکۆیا سۆران دیارکری: "د بەرنامەیێ مەدا کۆرس یان وانەیێن تایبەت نینن کو ب تایبەتی و ب کویری ل سەر نەریتێن دەڤۆکی، نەریت، یان هونەرێن نمایشی ڕابوەستن." ئەڤە نیشانددەت چاوا بەشداربوویان دانپێدان ب ڤالاهییەکا بەرچاڤ کرن، جەخت ل سەر دەولەمەندی و جوداهییا میراتێ نەبەرهەست کرن و پێدڤیا ب تێکەلکرنەکا کویرتر د ناڤ بەرنامەیاندا دەربرین. د ئەڤێ چەندێدا، بەشداران داخوازا ئافراندنا مۆدیلێن ئەکادیمی یێن تایبەت و دانیشتنێن پراکتیکی بۆ تێکەلکرنا میراتێ نەبەرهەست ب شێوەیەکێ کاریگەر کرن.

.

٥نوینەراتییا میراتێ کەلتۆری و کەلتۆرێن کێمینەیان

میراتێ کێمینەیان پرانییا جاران پەراوێزکری دمینیت ژبەر ئالۆزییێن سیاسی، جوداکارییێن جڤاکی، و پرۆگرامێن خواندنێ یێن کو ب شێوەیەکێ سەرەکی گرنگیێ ددەنە کەلتووری زۆرینەیێ. بەشداربوویی جەختێل سەر دەرڤەکرنا سیستەماتیک یا کاریگەر ل سەر جڤاکێن وەکو ئێزیدی، مەسیحی، و ئاشوورییان ل کوردستانێ، هەروەسا جوهی و ئەخدام ل یەمەنێ دکەن. ئەوان ئاستەنگێن جڤاکی-سیاسی – کو تێدا ترس ژ ناکۆکبیان، زالبوونا کەلتووری زۆرینەیێ و پشتگوهھاڤێتنا حکومەتێ – وەک هۆکارێن کو ئەڤێ ژێککرن و دەڤەرکرنێ بهێزتر دکەن، دەستنیشان کرن. بۆ چارەسەرکرنا ئەڤان گرفتان، بەشداران پێشنیازا داخوازا کۆرسێن تایبەت کرن یێن تێشکێ بێخنە سەر میراتێ کێمینەیان، هەروەسا ئەنجامدانا چالاکیێن کەلتۆری یێن تایبەت ب جڤاکانڤە،و پشکداریەکا مەزنتر یا جڤاکێن کێمینەیان د دانانا پرۆگرامێن خواندنێدا .

ژێر-بابەتی ٥. ٣. ٢. ١ کێماسی د ڤەگرتنا پرۆگرامێ خواندنێدا

بەشداران نەبوونا نوینەراتییەکا ئاشکەرا یا گرۆپێن کێمینەیان دیارکرن، جەخت ل سەر هندێ کرن کو ئەڤ کێمکرنە تێگەهشتنا بەرفرەهـ یا میراتێ کەلتۆری سنۆردار دکەت. نوینەرەکێ زانکۆیا زاخۆ گۆت: «بەرنامە گرنگییێ نادەنە میراتێ ئێزیدییان»، هەروەسا ژ زانکۆیا سۆران: «کەلتۆرێن کێمینەیان ب تنێ ب نیڤچەیی و ب کورتی دهێنە باسکرن. هندەک لایەنێن میراتێ نەبەرهەستێ کێمینەیان د چەند وانەیاندا دهێنە باسکرن، بەلێ ئەڤە نە بەشەکێ ناڤەندی یان تێکەلکرییە ژ بەرنامەیی.» هەروەسا ژ زانکۆیا سلێمانی: «کەسێن ژ جڤاکێن کێمینەیان - وەکو ئێزیدی و کاکایی - پرانییا جاران هەست دکەن کو ئەو نەشێن ب ڕەنگەکێڤەکری ناسنامەیێن خوە دەربڕن".

ژێر-بابەتی٥. ٣. ٢. ٢ ئاستەنگێن جڤاکی و دامەزراوەیی بۆ تێکەلکرنێ

بەشداران هەستیارییێن جڤاکی، دوودلییا دامەزراوەیی و فاکتەرێن سیاسی یێن بەرفرەهتر یێن ئاستەنگێن تێکەلکرنا بەرفرەهـ یا کێمینەیان تێبینیکرن، وەکو د گۆتنا نوینەرەکێ زانکۆیا سۆراندا هاتی: «هندەک کێمینە بابەتێن هەستیارن. قوتابخانە دترسن دەربارەی ئەوان وانەیان بدەن یان بێژن، چونکی ڕەنگە ببیتە ئەگەرێ پرسگرێک یان ناکۆکییان".

ل لایەکێ دی، بۆ بەشدارێن زانکۆیا تەعز ل یەمەنێ: «دویرکەڤتن ژ دانوستاندنێن بەرفرەهـ دەربارەی

کێمینەیان، پرانییا جاران ب حەزا پاراستنا یەکگرتن و ئێکپارچەییا جڤاکێ یەمەنی دهێتە پاساودان.

TRANSITION
PRESERVING THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF MINORITY COMMUNITIES

٥. ٣. ٣پاراستنا میراتی و بەشدارییا گشتی

بەرنامەیێن نوکە ب زێدەیی وەکو تیۆری دهێنە دیتن، بێهەبوونا پراکتیکێن جیهانا ڕاستەقینە. بەشداران جەخت ل سەر گرنگییا تێکەلکرنا پاراستنا میراتی د چالاکییێن گەشتیاری و ئابووریدا کرن، ل گەل پشتەڤانیکرنا دەستپێشخەرییێن قوتابییان یێن ئارمانجدار بۆ پاراستنا پراکتیکی یا میراتی.

ڤالاهییەکا بەرچاڤ د ناڤبەرا تیۆری و پراکتیکێدا هەیە، بەشداران جەخت ل سەر نەبوونا ڕاهێنانا پراکتیکی د تەکنیکێن پاراستنێدا و بەشدارییا پراکتیکی د پرۆژەیێن جڤاکیدا کرن. زێدەباری ڤێ چەندێ، شیانێن ئابووری یێن گەشتوگوزاریا پەیوەندیدار ب میراتی و پیشەسازییێن کەڤنار ب شێوەیەکێ مەزن نەهاتینە بکارهینان کو ئاماژەیێ ب ژدەستدانا دەلیڤەیان بۆ گەشەپێدانا بەردەوام دکەت. ل دوماهییێ زێدەکرنا بەشدارییا قوتابییان و جڤاکی ب ڕێکا چالاکییێن وەکو سەرەدانێن مەیدانی، هەولێن بەلگەکرنا دیجیتال و فێستیڤالێن کەلتۆری هاتە پێشنیازکرن وەکو ڕێکەکا کاریگەر بۆ بهێزکرنا پەیوەندییان د ناڤبەرا دامەزراوەیێن ئەکادیمی و جڤاکێ بەرفرەهتردا.

د ئەڤی چارچۆڤەیدا، بەشداربویان ئاماژە ب کێماسیان د پرۆگرامێن خواندنێدا کر، سەبارەت ب ئامادەکاریا پراکتیکی یا قوتابییان داکو ب شێوەیەکێ کاریگەر پشکدارییێ د پاراستنا میراتیدا بکەن، وەکو ئەندامەکێ دەستەیا مامۆستایان ژ زانکۆیا سلێمانیێ دانپێدان کر کو زانکۆیێ «ب شێوەیەکێ کاریگەر قوتابی پڕچەک نەکرینە ب ئەوێ تێگەهشتنا پێدڤی بۆ ڕێزگرتن ل میراتێ کەلتووری... گوهۆرینەکا فەلسەفی یا بنەرەتی پێدڤییە».

بەشداران جەخت ل سەر پێگەهێزانکۆیان بۆ پڕکرنا ڤالاهییا د ناڤبەرا پەروەردەییا میراتی و بەشدارییا جڤاکێ بەرفرەهتردا کرن، دیسان جەختکرن ل سەر بلندکرنا هشیارییا گشتی و پێزانینا میراتی، وەکو نوینەرێ زانکۆیا زاخۆ جەخت لێ کری کو بەرنامە دڤێت ل گەل بازارێکاری و گەشتیارییێ بهێتە تێکەلکرن. «زانکۆ دشێن جڤاکێن خۆجهی د پرۆگرامێن خۆ یێن خواندنێدا پشکدار بکەن ب ڕێکا گازیکرنا کەسێن خودان تەمەن یان پارێزەرێن میراتێ زارەکی دا کو د وانەیاندا پشکدار ببن.» ئەڤە پێشنیازا زانکویا سۆران بوو.

میرات وەکو ژێدەرەکێ ب نرخ بۆ گەشەپێدانا ئابووری و بەردەوام ژلایێ هەمی بەشداربوویێن دانوستاندنێن گرۆپێن بەرچاڤڤە ژ هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ هاتە ناسکرن، و پێدڤی ب نێزیکاتییەکا پراکتیکی د پرۆگرامێن خواندنێدا هەیە دا کو قوتابییان ب شیانێن پێدڤی پڕچەک بکەت. «میرات دشێت وەکو بەشەک ژ ئابوورییا کەلتۆری بهێتە تێگەهشتن، بەشدارییێ د ئافراندنا کاران، سەرژنویکرنا جڤاکێن ناڤخوەیی و پێشڤەبرنا گەشەپێدانا بەردەوامدا دکەت»، ئەڤە گۆتنێن ئێک ژ نوینەرێن زانکۆیا تەعز بوو ل یەمەنێ، هەروەسا ژ زانکۆیا عەدەن کو ب ڕوهنی گۆت «گرنگە پەیوەندییا د ناڤبەرا میراتی و ڕاستییا ئابووریدا بهێزتر بکەین و بکاربهینن بۆ پشتەڤانییا گەشەپێدانا بەردەوام.» نە ب تنێ زانکۆیێن یەمەنی ل گەل بهێزکرنا ئەڤان هەماهەنگی و پەیوەندییان د ناڤبەرا پاراستنا میراتێ کەلتۆری د پرۆگرامێن خواندنێدا و پشکداریا گشتی بۆ پێشئێخستنا گەشەپێدانا بەردەوام یا خۆجهی دانە، بەلێ نوینەرێن زانکۆیێن کوردی یێن پشکدار د دانوستاندنێدا، گرنگییا ڕۆلێ گەشتیارییێ د پاراستن و ڤەگوهاستنا ناسنامەیێن کەلتۆریدا دیار کرن، وەکو زانکویا سلێمانیێ دانپێدان پێکری.

٥. ٣. ٤ میرات وەکو ئامرازەک بۆ هەماهەنگییا جڤاکی

میرات پرانییا جاران وەکو هێزەکا ئێکگرتی دهێتە وێنەکرن، بەلێ پرانییا جاران جوداهییا جڤاکی پشتگوهدئێخیت. ل هەرێمێن کاریگەر ب ناکۆکییان، میرات خودان پێگەهەکێبەرچاڤە، بەلێ کێم بۆ پێشڤەبرنا ئاشتییێ بکارهاتییە ، ب تایبەتی ئەگەر بەرنامەیێن پەروەردەیێ ب ئاشکەرایی تێکەلکرنێ ڤەگرن.

د ناڤەندا ئەڤێ دانوستاندنێدا ئالۆزی د ناڤبەرا پێشڤەبرنا ناسنامەیەکا نەتەوەیی یا ئێکگرتیدایە ب رێکا ڤەگێرانێن میراتی و ناسکرنا ڕاستەقینە کو گریدایە ب فرەرەنگییا جڤاکیڤەیە. میرات خودان شیانەکا بەرچاڤ یا ئاڤاکرنا ئاشتییێیە، چونکی دشێت پێکهینانێهانبدەت ب رێکا هاندانا دیالۆگا کەلتوری یا هەڤپشک د ناڤ گرۆپێن جودادا. بەلێ جێبەجێکرنا ئەڤێ پێگەهێ پرانییا جاران ب فاکتەرێن وەکو نەلێبوردەییا ئایینی، ئالۆزییێن سیاسی یێن سەردەست و بەرخوەدانا دامەزراوەیی ل دژی ڤەگێرانێن رەخنەگرانە یێن چارەسەر بۆ ئالۆزییێن دیرۆکی دبیتە ئاستەنگ.

زانکۆ ژ کێمیا ژێدەران، ئاستەنگێن بیرۆکراسی و رێکێن کەڤن یێن وانەگوتنێ دنالن. چاکسازییێن ئاڤاهی (بۆ نموونە، تەرخانکرنا بودجەیی، راهێنانکرنا مامۆستایان) وەکو پێدڤی دهێنە هەژمارتن.

بەشدارێن زانکۆیا سلێمانی رەقاتییا دامەزراوەیی، سیاسەتێن پەروەردەیێ یێن کەڤن و سیستەمێناوەندی یێ وەرگرتنا قوتابییان ژلایێ وەزارەتا خواندنا بلند و ڤەکۆلینێن زانستیڤە دهێتە رێڤەبرن کو ئاستەنگێن مەزنن کو دانوستاندنا کەلتوری و بهاپێدانا میراتی سنووردار دکەن.

هەروەسا بەشداران ئاماژە ب نەبوونا دیدێن رەخنەیی و شرۆڤەکاری دا، داخوازا تێگەهشتنەکا بەرفرەهتر یا میراتی وەکو دینامیک و فرە-رەهەند کرن. «بەرنامەیێ خواندنێ خودان دیدەکا رەخنەیی نینن کو میراتی ژ گۆشەیێن ئەوێ یێن ئالۆز چارەسەر بکەت، وەکو ناکۆکییێن دیرۆکی و ئالۆزییێن مەزهەبی»، وەکو ژلایێ نوینەرەکێ زانکۆیا تەعز هاتییە راگەهاندن.

٥. ٣. ٥میراتی وەکو ناسنامەیا نەتەوەیی و بهێزکرنا ناسنامەیا جڤاکی (ب تنێ زانکۆیێن یەمەنی)

بەشداربوویێن زانکۆیێن یەمەنی میراتێ کەلتوری وەکو گرنگ بۆ هەماهەنگییا نەتەوەیی شرۆڤە کرن، رۆلێ ئەوێ د ئاڤاکرنا ناسنامەیەکا نەتەوەیی یا ئێکگرتیدا پشتراست کرن.« میرات ل گەل واتا و نرخێن ئەوێ، نە ب تنێ بۆرییەکێجهگیرە، بەلکو هێزەکا سیمبۆلی یا زیندییە بۆ دووبارە بەرهەمهینانا ناسنامەیێ دهێتە بکارهینان»، بەشدارەکێ زانکۆیا تەعز راگەهاند، هەروەسا زانکۆیا عەدەن:«کۆرس جەخت ل سەر میراتی وەکو ئالاڤەکێئێکگرتی دکەن کو رەنگڤەدانا دیرۆک و کەلتورێهەڤپشک د ناڤ هەمی پشکێن جڤاکیدا دکەت.»

٥. ٣. ٦گرنگیپێدانا لایەنی تیۆری ل گەل راهێنانا پراکتیکی یا سنۆردار (ب تنێ زانکۆیێن یەمەنی)

بەشداران دانپێدانا تیۆری بێ جێبەجێکرن یان راهێنانێن پێدڤی یێن گرێدەرێ میراتی ب سەکتەرێن ئابووری و گەشتیارییێ دیارکرن. ل دویڤ نوینەرەکێ زانکۆیا تەعز «پەیوەندییا د ناڤبەرا میراتی و کەرتێگەشتیاری یان گەشەپێدانا ئابووریدا د ڤەکۆلین و رێبازێن تیۆریدا لاواز دمینیت» و ل دویڤ نوینەرەکێ زانکۆیا عەدەن ئەڤە ژبەر هندێیە کو «بەرنامە پەیوەندییا د ناڤبەرا میراتی و گەشەپێدانا ئابووریدا ب تیۆری چارەسەر دکەن… راهێنانا پراکتیکی یان پرۆژەیێن کرداری سنۆردار دمینن".

٥. ٤كوردستان بەرانبەر یەمەنێ: بەراوردییێن سەرەکی

بابەتێ سەرەکی	زانکۆیێن کوردستانێ	زانکیێن یەمەنی
ب خوەڤەگرتنا کێمینەیان	ب ئاشکرایی دانپێدانێ ب ژێگرتنێ بکەن؛ داخوازا چاکسازییان بکەن (بۆ نموونە، کۆرسێن میراتێ ئێزدییان)	نکۆلیکرن یان کێمکرنا جوداهیێن کێمینەیان ("د ناڤ جڤاکیدا حەلیان")؛ خوە دویرکرن ژ بابەتێن هەستیار.
بەرهەست بەرنبەر نەبەرهەستی	ب روهنی رەخنێ ل نەهەڤسەنگییێ بگرن؛ داخوازا وۆرکشوپان ل سەر کریارێن (پراکتیکێن) نەبەرچاڤ بکەن	گرنگیدان ب ئێکەتیێا نیشتیمانی؛ میراتێ نەبەرهەست وەک "تشتێن لاوەکی یێن فۆلکلۆری" دهێتە دیتن (بۆ نموونە، زانکۆیا تەعز)
پێکڤەگرێدانا جڤاکی	میراتێ ب ئاڤاکرنا ئاشتییڤە گرێدەن (بۆ نموونە، "وانەیێن پێکڤەژیانێ" ل زانکۆیا زاخۆ)	نیشاندانا میراتێ وەک ناسنامەیەکا ئێکپارچە؛ بێدەنگی ل سەر رۆلێ کێمینەیان د ئێکەتییێدا.
پێگیریا پراکتیکی	پێشنیازا پرۆژێن هەڤپشک ل گەل جڤاکان بکەن (بۆ نموونە، سەرەدانێن پەرستگەهـا لالش)	بەرچاڤکرنا شیانێن ئابووری (بۆ نموونە، کارێن دەستی، گەشتیاری) بەلێ کێماسیا جێبەجێکرنێ هەیە.
ئاستەنگێن پێکهاتەیی	ئاماژەیێ ب ئالۆزیێن سیاسی و ئابینی و زەحمەتیا پرۆگرامێن خواندنێ بدەن.	تەکەزکرن ل سەر کاریگەرییێن شەرێ و بەرگیریا دامەزراوەیی ل بەرانبەر ڤەگێرانێن رەخنەیی.

٥. ٤. ١نەهەڤسەنگیا بەرنامەیی

کوردستان (زانکۆیا سۆران): «کۆرس میراتێ بەرهەست ب رێکا بابەتێن وەکو ‹ئاڤاهیسازییا ئارکیۆلۆجی› ڤەدگرن... میراتێ نەبەرهەست ب کورتی بێ بەرچاڤوەرگرتن دهێتە ناڤبرن".

یەمەن (زانکۆیا تەعز): «سیمبۆلێن ماددی وەکو جلوبەرگێن نەریتی دهێنە ڤەکۆلینکرن... بەلێ پراکتیکێن رۆژانە وەکو نەریتێن خوارنێ پشتگوهئێختی دمینن".

. ٢دویرئێخستنا کێمینەیان

کوردستان (زانکۆیا زاخۆ): «پرۆفیسۆرەکێ ئێزیدی پرسی: «بۆچی ئەم د فێرکرنا میراتێ ئێزیدییاندا سەرنەکەڤتین؟... بەلێ کێمینە ب خوە ژی جاران دویردکەڤن ژ بەلاڤکرنا کەلتورێ خوە".

یەمەن (زانکۆیا عەدەن): «راگری گۆت کێمینە ‹د ناڤ جڤاکیدا تێکەل بووینە›... بەشداران پاشی دانپێدان کر کو میراتێ ئەخدامات هاتییە پشتگوهکرن".

٥. ٤. ٣ ڤالاهییێن پراکتیکی

کوردستان (زانکۆیا دهۆک): «سەرەدانێن مەیدانی بەس سەر شوینوارانە، نە ل سەر نەریتانە... زێدەباری نەبوونا دەم و ژێدەران بۆ فێرکرنا پاراستنێ.»

یەمەن (زانکۆیا تەعز): «گفتوگۆ تیۆری دمینن... قوتابی نەهاتینە ڕاهێنانکرن میراتی وەکو ژێدەرەکێ ئابووری ببینن.»

٥. ٤. ٤هەماهەنگییا جڤاکی

کوردستان (زانکۆیا سۆران): «میراتی پرەکە بۆ دیالۆگێ... ڕێزگرتن ل نەریتێن کێمینەیان، ناکۆکییان کێم دکەت".

یەمەن (زانکۆیا عەدەن): «گۆتنێن پێشییان و سترانێن میللی یەمەنییان یەکگرتی دکەن... بەلێ چیرۆکێن کێمینەیان ‹نەپێدڤینە"".

٥.٤.٥ئاستەنگێن دامەزراوەیی

کوردستان (زانکۆیا زاخۆ): «نفشێ دیجیتال پێدڤی ب ئامرازێن دیتنێ هەیە... ئەم ئەوان ب ‹ئەقلییەتەکا کەڤن› فێر دکەین".

یەمەن (زانکۆیا تەعز): «شەڕی پرۆژەیێن میراتێ مە ڕاوەستاندن... بێ پشتەڤانییا وەزارەتێ، چاکسازی سەرناکەڤیت".

٥ تێگەهشتنێن سەرەکی یێن شرۆڤەکرنا دانوستاندنێن گرۆپێن بەرچاڤ

ڤەکۆلینا کویر یا ئەڤان بابەت و ژێر-بابەتان جوداهییێن بەرچاڤ د ڕێباز و جەختێدا د ناڤبەرا زانکۆیێن کوردی و یەمەنیدا ئاشکەرا دکەت. زانکۆیێن کوردی ب ئاشکەرایی ڤالاهییان د نوینەراتییا کێمینەیان و میراتێ نەبەرهەستدا چارەسەردکەن، ب ڕەنگەکێڤەکری داخوازا چاکسازییێ دکەن، د دەمەکیدا دامەزراوەیێن یەمەنی ب گشتی ب هەستیاری نێزیکی تێکەلکرنا کێمینەیان دبن کو ئەڤە ژی ڕەنگڤەدانا ئاستەنگێن دامەزراوەیی و جڤاکییە. هەر دوو هەرێم ئاستەنگێن هەڤپشک دەربارەی تێکەلکرنا پراکتیکی یا پەروەردەیا میراتی پارڤەدکەن و داخوازا بەشدارییا جڤاکی یا بهێزتر، ڕێبازێن ڕەخنەیی و چارچۆڤەیێن دامەزراوەیی یێن پشتەڤان دکەن.

هەر دوو هەرێم ڕوی ب ڕوی هندەک ئاستەنگێن هەڤپشک دبن د گوهۆڕینا پرۆگرامێن خواندنێ یێن تیۆریدا کو پتر پراکتیکی بن و ب پێدڤییێن بازاڕێ کاریڤە بهێنە گرێدان، هەروەسا کێماسییا ژێدەران، چ ژ لایێ دارایی یان مرۆڤیڤە، هەروەسا پێدڤییا ب باشترکرنا هەڤپشکییا دناڤبەرا جڤاک و زانکۆییێدا. هەر دوو هەرێم پێدڤی ب دەستپێکرنا چاکسازییێن بەرنامەیی هەنە کو هەڤسەنگییا میراتێ بەرهەست/نەبەرهەست بکەن، کێمینەیان تێکەل بکەن و میراتی بۆ ئاڤاکرنا ئاشتی و گەشەپێدانێ بکاربهینن. کوردستان لڤینەکا بهێزتر بۆ گوهۆڕینێ نیشانددەت، د دەمەکیدا کو هەولێن یەمەنێ ژبەر لاوازییا سیاسی و خۆدویرگرتنا جڤاکی ژ فرەچەشنیێ دهێنە تێکدان.

TRANSITION
PRESERVING THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF MINORITY COMMUNITIES

پشکا شەشێ ٦

٦. ڕاسپاردە بۆ نویکرن و پێداچوونا ١٢ بەرنامەیێن میراتێ کەلتۆری یێن هەلبژارتی یێن بەردەست

٦. ڕاسپاردە بۆ نویکرن و پێداچوونا ١٢ بەرنامەیێن میراتێ کەلتۆری یێن هەلبژارتی یێن بەردەست

٦. ١ تێکەلکرنا میراتێ کەلتۆرییێ نەبەرهەست (ICH) یێ گرۆپێن کێمینەیان د بەرنامەیێن زانکۆیاندا

•پێشڤەبرنا کۆرس یان مۆدیلان ل سەر دیرۆکێن دەڤۆکی، زمان، نەریت و پراکتیکێن زیندی یێن جڤاکێن کێمینەیان (بۆ نموونە، ئێزیدی، ئاشووری، نەریتێن زەیدی و حەزرەمی)

•هاندانا هەڤکارییێ ل گەل خودانێن زانینا ناڤخوەیی بۆ دلنیاکرن ژ دروستی و بەشدارییا جڤاکی د دیزاینکرنا بەرنامەیاندا.

•پێشڤەبرنا چارچۆڤەیێن پێداگۆجی یێن تێکەلکەرێ کەلتوری.

•سەرژنوی دیزاینکرنا بەرنامەیان بۆ ڕەنگڤەدانا دیمەنێ کەلتوری یێ جوداجودا یێ هەرێمێ، دلنیاکرنا ئەوێ چەندێ کو بەرنامەیێن ئەکادیمی ڤەگێرانێن میراتی یێن نە-سەردەست پەراوێز نەکەن.

•دامەزراندنا یەکەیێن ڤەکۆلین و فێرکرنێ یێن تایبەت یێن بەرچاڤکری ل سەر میراتێ کەلتۆرییێ نەبەرهەست، ناسنامەیا کەلتوری و سەرژنویکرنا میراتی یا پشتی قوناغا شەڕ و ناکۆکییان.

٦. ٢بهێزکرنا شیانان بۆ بەلگەکرن و پاراستنا میراتێ کەلتوری

•ڕاهێنانا قوتابییان و دەستەیا فێرکاری د تەکنیکێن بەلگەکرنێدا بۆ میراتێ کەلتۆرییێ نەبەرهەست کو یێ د مەترسییێدا، ب تایبەتی ل ئەوان دەڤەرێن کو ژ ئەگەرێ شەڕ، ئاوارەبوون و گوهۆڕینا کەش و هەوای زیان گەهشتییێ.

• جهگیرکرنا میراتێ کەلتوری وەکو ئامرازەک بۆ پێکهینان، ساخکرنا جڤاکی و سەرژنوی ئاڤاکرنا ناسنامەیێ ل جهێن پشتی-ناکۆکییان.

•هاندانا پرۆژەیێن فرە-بواری یێن چارەسەریا وێرانکرن و ڤەژاندنا میراتی ب ڕێکا ڤەکۆلینێن ئەرشیڤی، دیرۆکا دەڤۆکی و سەرژنوی ئاڤاکرنا دیجیتالی دکەن.

•مفا وەرگرتن ژ زانستێن مرۆڤایەتی یێن دیجیتال بۆ پاراستن و بەلاڤکرنێ.

•پێشڤەبرنا پلاتفۆرمێن دیجیتال یێن هەرێمی بۆ ئەرشیڤکرنا زمانێن د مەترسییێدا، نەریتێن دەڤۆکی، ستران و پراکتیکێن چیرۆکبێژییێ.

•پێشڤەبرنا هەڤکارییان د ناڤبەرا بەشێن تەکنۆلۆژییا زانیارییێ و فاکۆلتییێن زانستێن مرۆڤایەتیدا بۆ پشتەڤانییا تۆمارکرنا دیجیتال و نەخشەسازییا میراتی ل سەرانسەری هەرێمێن دویرکەڤتی یان نەسەقامگیر.

TRANSITION
PRESERVING THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF MINORITY COMMUNITIES

٦. ٣ جێگیرکرنا میراتێ کەلتۆری د سیاسەتێن گەشەپێدانا بەردەوام و گەشتیارییێدا

•پشتەڤانییا پرۆژەیێن گەشتیارییا میراتی یێن ژلایێ جڤاکیڤە دهێنە ڕێڤەبرن کو هونەرمەندان بهێز دکەن، سیستەمێن زانینا خوەجهی پێشڤە دبەن، و داهاتێناڤخوەیی بەرهەمدهینن.

•دلنیاکرن کو گەشەپێدانا گەشتیارییێ هەستیاربیت بۆ یەکپارچەییا کەلتۆری، ب تایبەتی د جڤاکێن لاواز یان یێن ژ لایێ دیرۆکیڤە پەراوێزکری.

•ڕێکخستنا کەمپینەیێن هشیارییا گشتی و بۆنەیێن زانکۆییێ (سیمینار، پێشانگەهـ بەلگەفیلم) یێن تیشکێدئێخنە سەر نرخێ میراتێ کەلتۆرییێ نەبەرهەست بۆ ناسنامەیا کەلتۆری و ئاڤاکرنا ئاشتییێ.

٦. ٤پێشڤەبرنا پراکتیکێن میراتی یێن تێکەلکەرێ ڕەگەزی

•چارەسەرکرنا ڕەهەندێن ڕەگەزی یێن میراتێ کەلتۆرییێ نەبەرهەست ب بەلگەکرن و پشتەڤانییا ڕۆلێن ژنان د پراکتیکێن نەریتی، چیرۆکبێژی و کارێ دەستیدا.

•هاندانا بەشدارییا هەڤسەنگ یا ڕەگەزی د بڕیاردانا کەلتۆری و ڕێڤەبرنا میراتیدا د ناڤ دامەزراوەیێن ئەکادیمی و حکومەتیدا.

٦. ٥ لیستا بابەتێن هەلبژارتی ژ لایێ هەر ئێک ژ ٦ دامەزراوەیێن خواندنا بلند یێن هەڤکار ژ هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ بۆ نویکرن د پاکێجا کاری یا سییێ WP٣: دا

٦دامەزراوەیێن خواندنا بلند یێن هەڤکار ژ هەرێما کوردستانا عیراقێ و یەمەنێ، پشتی دوو دانیشتنێن ڕاوەستاندنێ یێن ئۆنلاین یێن ل ١٧ێ حوزەیرانێ و ٣یێ تەمموزێ هاتینە کرن، شیان دوو کۆرسان ل هەر ئێک ژ ٦ زانکۆییێن هەڤپشک دیارکەن و هەلبژێرن، ئەڤە ل سەر بنگەهێ شرۆڤەکرن و هەلسەنگاندنا بەرنامەیێن میراتێ کەلتۆری د ناڤ ڕاپۆرتا WP2 دا هاتە کرن، دوو کۆرسێن ل خوارێ د هەر ئێک ژ ٦ زانکۆیێن هەڤکاردا. ئەڤ ١٢ مۆدیلە ئەون دێ ل ژێر WP3 یا پرۆژەیێ TRANSITION دا بهێنە نویکرن و پێ داچوونکرن.

زانکۆیا عەدەن

دەستپێکا ئارکیۆلۆجییێ
دیرۆکا نوی یا یەمەنێ

زانکۆیا تەعز

ئەنترۆپۆلۆجییا جڤاکی و کەلتۆری
سۆسیۆلۆجییا کەلتۆری

زانکۆیا سۆران

پاراستن و ڕێڤەبرنا میراتێن کەلتۆری
سۆسیۆلۆجییا ئایینی

زانكۆيا سلێمانی

دیرۆكا هونەرێكوردی
كوردناسی

زانكۆيا زاخۆ

ئەنترۆپۆلۆجییا جڤاكی و كەلتۆری
سۆسیۆلۆجییا كەلتۆری

زانكۆيا زاخۆ

ڕۆژهەلاتناسی

كوردناسی و جینۆساید

زانكۆيا دهۆك

دیرۆكا نوی یا كوردان
میرات

TRANSITION
PRESERVING THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF MINORITY COMMUNITIES

پشکا حەفتێ ٧

٧. پێنگاڤا پێشڤە: شرۆڤەکرنا پێدڤییێن ڕاهێنانێ بۆ چالاکییێن ڕاهێنانێ یێن WP٤ پاکێجا کاری یا چارێ

٧. ١پێدڤییێن ڕاهێنانێ بۆ پەروەردەیا میراتێ کەلتۆری یا تێکەلکەر و هەڤگر

٧. ١. ١مۆدیلا گشتی: بنگەهـ و چارچۆڤەیێرێبازناسییێ

ئەڤ مۆدیلا دەستپێکێ دێ بنگەهەکێبەرفرەهـ پێشکێشی بەشداران کەت، د بوارێ بنەما، چارچۆڤەیێن جیهانی و رێبازێن فرە-بواری یێن پەیوەندیداردا ب پەروەردەیا میراتێ کەلتۆریڤە. ئارمانج ئەوە هەماهەنگکرنا گۆتارا میراتی یا ناڤخۆیی ل گەل بەرنامەیێن گەشەپێدانێ یێن جیهانی بهێتە گونجاندن، د دەمەکیدا تیشک ل سەر ئاستەنگ و دەرفەتێن تایبەت ل جهێن پشتی-ناکۆکی و دەولەمەند ب کێمینەیان بهێنە ئێخستن.

ژێر-پێکهاتە:

ئا) ئارمانجێن گەشەپێدانا بەردەوا (SDGs): دیدەکا گشتی یا بەرنامەیێ ٢٠٣٠ یێنەتەوەیێن ئێکگرتی، ب جەختکرن ل سەر ئارمانجا ٤ یا (پەروەردەیا کوالیتی)، ئارمانجا ١١.٤ (پاراستنا میراتێ کەلتۆری و سروشتی یێ جیهانێ)، و ئارمانجا ١٦ (ئاشتی، دادپەروەری و دامەزراوەیێن بهێز)، رۆناهی ئێخستە سەر رۆلێ میراتێ کەلتۆری د گەشەپێدانا بەردەوام و تێکەلکەر و هەڤگردا.

ب) میراتێ کەلتۆری و ئارمانجێن گەشەپێدانا بەردەوام: شرۆڤەکرنا کویر یا چاوا میراتێ کەلتۆری ل گەل بەردەوامی، بەرگری، ئاڤاکرنا ئاشتی و پێکهینانا ناسنامەیێ تێکەل دبیت، ب تایبەتی ل دەڤەرێن کاریگەر ژ ئەگەرێناکۆکییان.

ج) کێمینە و ئارمانجێن گەشەپێدانا بەردەوام: تەکەزکرنە ل سەر ماف و بەشدارییێن کەلتۆری یێن جڤاکێن کێمینەیان، ل گەل تێبینییەکا تایبەت ل سەر ئارمانجا ١٠(کێمکرنا نەیەکسانییێ) و چارچۆڤەیێن وەکو پەیماننامەیا یونسکۆ یا ٢٠٠٣ێ بۆ پاراستنا میراتێ کەلتۆرییێ نەبەرهەست.

٧. ١. ٢مۆدیلێن بسپۆری: میراتێ کەلتۆری یێ جڤاکێن کێمینەیان

ئەڤ مۆدیلە دشێن ڕاهێنانێن بەرچاڤکری و بابەتی ل سەر بەلگەکرن، پاراستن، و شرۆڤەکرنا میراتێ کەلتۆری یێ کێمینەیان پێشکێش بکەن. ئەو هاتینە دیزاینکرن بۆ رەنگڤەدانا پێکهاتەیا کەلتۆری یا ئالۆز یا هەرێمێ و چەککرنا بەشداران ب هەردوو بنگەهێن تیۆری و ئامرازێن پراکتیکی.

ژێر-پێکهاتە:

ئا) میراتێ بەرهەستێ نەگوهێزبار: پاراستن و شرۆڤەکرنا جهـ بیرەوەری، ئاڤاهییێن ئایینی و دیمەنێن کەلتۆری یێن جڤاکێن کێمینەیان (بۆ نموونە، لالش، دێرا مار متی، باژێرێ کەڤن یێ سەنعا). بابەتێن دێ یێن ڤەدگرن. وەکو: نەخشەسازییا میراتی، هەلسەنگاندنا مەترسییان و پەروەردەیا بنگەهێ جهان.

ب) میراتێ بەرهەستێ گوهێزبار: ڕەفتارکرن، کەتەلۆگکرن و پاراستنا ئالاڤێن کەلتۆری وەکو دەستخەت، کەرەستە، ماددەیێن ئەرشیڤی و میراتێن مالباتان. جەخت دێ ل سەر پراکتیکێن کۆمکرنێ یێن رەوشتی، بەلگەکرنا دیجیتال و گەشەپێدانا مۆزەخانەیێن ناڤخۆیی بیت.

ج) میراتێ کەلتۆرییێ نەبەرهەست :(ICH) دیارکرن و پاراستنا نەریتێن دەڤۆکی، زمانان، پراکتیکێن جڤاکی، ڤێستیڤالان و سیستەمێن باوەری. ڕاهێنان دێ بەلگەکرنا بەشدارکەر، ڤەگوهاستنا زانینان د ناڤبەرا نەوەیاندا و هەڤکارییا ل گەل پارێزڤانێن میراتێ جڤاکی ب خۆڤەگریت.

١.٧ .٣نویژەنییا پێداگۆجی و ڕێبازێن فێرکرنێ یێن تێکەلکەر و هەڤگر

ب ناسکرنا پێڤییا دەربازبوونا ژ چاکسازییا ناڤەرۆکێ، ئەڤ پێکهاتە ب ڕەنگەکێبەرچاڤ ل سەرژنوی هزرکرنا د ڕێبازێن پێداگۆجیدا دکەت بۆ ئەنجامدانا پەروەردەیا میراتی زێدەتر تێکەلکەر، بەشداریکەر و پەیوەندیدار ب پێکڤەیێن ناڤخوەیی

یەکەیێن سەرەکی:

•ناساندنا مۆدێلێن فێربوونا قوتابی-سەنتەر بیت کو قوتابییان وەکو کارەکتەرێن چالاک و هەڤ-ئافرێنەرێن زانینێ جهگیر دکەن.
•تێکەلکرنا فێربوونا بنگەهێ جڤاکی و کارێ مەیدانی وەکو ستراتیژییێن سەرەکی یێن وانەگوتنێ.
•ڕاهێنان د پێشڤەبرنا پراکتیکێن پۆلێ یێن تێکەلکەدا کو تێدا دەنگێن کەلتوری یێن جوداجود دهێنە ڕەنگڤەدان و بها پێدان.
•ڤەکۆلینا ئامرازێن فێرکرنێ یێن دیجیتال بۆ چیرۆکبێژی، نەخشەسازییا میراتی، و پێشانگەهێن وێنەیان.

١.٧ . ٤پێدڤییێن پێکهاتە و سیستەماتیکی

بۆ دلنیاکرن ژ جێبەجێکرنا کاریگەر و بەردەوامییا درێژڤەکێش یا دەستپێشخەرییا ڕاهێنانێ، دڤێت ئەڤ ئاستەنگێن سیستەماتیک یێن ل خوارێ بهێنە چارەسەرکرن:

ڤالاهییێن ژێدەران:

•پێدڤییا بلەز بۆ وەبەرهێنانێ د کەرەستەیێن فێرکرنێ، مامۆستایێن شارەزا، و ژێرخانەیا دامەزراوەییدا هەیە.

•دەستگەهشتنا سنووردار بۆ ڤەکۆلینێن نوی، ئامرازێن تەکنۆلۆژی و ژێدەرێن فرە-زمان یێن گونجایی بۆ هەرێمێ.

پشتەڤانییا سیاسەتێ و دامەزراوەیی:

•نەبوونا ستراتیژییێن نەتەوەیی یان هەرێمی یێن تێکەلکەرێ میراتی کەلتوری د خواندنا بلنددا.

•نەبوونا ڕێنیشاندەرێن بەرنامەیی یێن فەرمی یان هاندەران بۆ پشتەڤانییا هەولێن چاکسازییێ ژ لایێ زانکۆیانڤە.

جوداهییا دیجیتالی:

•ڤالاهییێن بەرچاڤ یێن نفشان و ژێرخانی یێن بەرچاڤ ئاستەنگان بۆ وەرگرتنا پلاتفۆرمێن دیجیتال بۆ فێرکرن و پاراستنێ دروست دکەن.

•پێدڤی ب بەرنامەیێن گەشەپێدانا فەکۆلتییێ هەیە کو تەکەزێ بکەنە سەر شارەزاییا دیجیتالی وبکارهینانێن زانستێن مرۆڤایەتی یێن دیجیتالی.

TRANSITION

PRESERVING THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE OF MINORITY COMMUNITIES

Get in touch

info@project-transition.eu

https://www.project-transition.eu

Social Media

Co-funded by the European Union

TRANSITION Project n. 101178520

“Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.”